

slovenska
DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

"Pragmatizem je prazna
slama in publica
nadutosti političnih
strank".
(Rudi Šeligo)

LETNIK XLIV

SEPTEMBER-OKTOBER 1993

ŠT. 9-10 NO. 9-10

PRAGMATIZEM ALI RIBARJENJE V KALNEM

Z Majniško deklaracijo - 1989; s prvimi - do neke mere - svobodnimi volitvami - aprila 1990; s plebiscitom 23. decembra - 1990; s proklamacijo slovenske neodvisnosti - 25. oz. 26. junija - 1991 in končno z vseslovenskim odporom proti napadalni J.L.A. bolje rečeno, srbski armiji, smo Slovenci - kot politično zrel narod - jasno in odločno povedali sebi, predvsem pa svetu: kaj smo? in kaj hočemo?

Slovenci smo bili prvič v novejši zgodovini v veliki večini - z izjemami, seveda! - v bistvenih narodnih pogledih edini. Izgledalo je, da smo se po dolgih desetletjih komunistične tiranije končno vendarle znašli na pravi poti in zavestno postavili trdne temelje slovenski narodni bodočnosti.

Kaj vse se je dogajalo in se še dogaja?

Že prva Demos-ova demokratična Peterletova vlada je napravila - zavestno ali pod pritiskom, to bo šele povedala zgodovina - usodno napako, ker ni energično na vseh administrativnih zlasti pa na gospodarskih področjih pretrgala s komunistično preteklostjo in s tem skrajšala prehodno dobo iz komunizma v demokracijo.

Komunistični "veljaki" so to predvidevali in ko so uvideli, da je vse ostalo pri starem, so se znova opogumili, reorganizirali, utrdili in še v naprej zavarovali svoje ključne dobičkanosne gospodarske postojanke. S svojim nepretrganim vladanjem podaljšujejo prehodno dobo in prav s tem ravnanjem spretno prikrivajo vsemogoče afeze.

Po drugih državnih volitvah so izidi - zaradi množičnega podeljevanja, bolje rečeno, podarjanja slovenskega državljanstva tujcem, južnjakom, živečim v Sloveniji in tudi mnogim novim prišlekom - sporni, vprašljivi. Preoblečenci - z zdaj različnimi, vedno spreminjajočimi političnimi naslovi - so si tako rekoč kupili volilne glasove. Vse v skladu s pragmatizmom!

J. Drnovšek, mandatar, je z znanim rekom: deli in vladaj! razbil in s tem oslabil protikomunistično desnico.

V koalicijo je zvalil Slovenske krščanske demokrate, tako, bolj za okrasek, za dobro ime in ugled svoje koalicijske vlade v svetu. Seveda so tudi Slovenski krščanski demokrati s svojo izjavo: "Bolje je biti zraven, v vladil!" ugladili Drnovšku spretno trasirano pot. Drnovšek je s tem dosegel nemoteno delo in kontrolo v vladi in v oslavljeni opoziciji. Slovenski krščanski demokrati so v tej črno - rdeči koalicijski vladi zgolj statisti, brez teže odločanja. Res, samo za okrasek!

Na dan prihajajo že v komunistični dobi spretno, razpredeno posejane načrtne malverzacije kot so: številne poneverbe; pranje denarja v domovini, zamejstvu in zdomstvu; spretno prikrita afera Hit, ki se živahno - v stilu mafije - odvija po že več ali manj znani Elanovi poti; načrtni stečaji slovenskih podjetij, katerim redno sledi nezakonito lastninjenje, ki ga lahko dobesedno imenujemo: kraja

slovenskega osebnega in narodnega premoženja; tujci kot večinski lastniki slovenskih podjetij; najdba orožja v Mariboru in skrivnostno obnašanje zapletenih, itd..

Pri vseh teh pragmatičnih podvigih pa Slovenski krščanski demokrati strmijo nad aferami, jih mirne duše registrirajo, pri tem branijo sami sebe, ne podvzamejo pa nobenih resnih korakov, da bi prišli stvari do dna.

Pri vsem tem pragmatičnem zadržanju pa so si Slovenski krščanski demokrati še prisvojili naziv: krščanski, ki je po svojem bistvu in vsebini globalen, univerzalen in ga strankarsko utesnili v politično sredino in s tem več škodili kot pa koristili resnično katoliški stvari.

Ker spada pragmatizem v isto vrsto kot relativizem in pozitivizem, bi Slovenski krščanski demokrati morali vreči iz naslova stranke naziv "krščanski". Bilo bi vsekakor bolj primerno, da bi živeli in ravnali (primer: ustavno glasovanje za splav!) po veri, torej, "krščansko". Zakaj? Katoličani so tudi po drugih političnih strankah. Zaradi tega nekritičnega zadržanja in pragmatične zagnanosti bodo Slovenski krščanski demokrati posledično nosili tudi odgovornost črno - rdeče koalicijske vlade.

Izgleda tudi, da hočejo preoblečenci s tem načrtnim ravnanjem vzbuditi pri nezadovoljnih Slovencih - katerih število zaradi brezposelnosti raste iz dneva v dan - razpoloženje in z njim zahtevo po zopetni obnovitvi neke tretje Jugoslavije rekoč: "Bilo nam je lepše in boljše v Jugoslaviji."

Pragmatizem Drnovškove vladne koalicije, ki ga imenujejo tudi 'poslovno strokovnost', je slovenskemu narodu v veliko in vsestransko škodo.

Kaka ironija dvajsetega stoletja! Nekoč, nedavno tega, so komunisti zagnano nacionalizirali slovenska imetja, vpili proti kapitalistom, danes se ga nezakonito lastijo in hočejo za vsako ceno, s prezirom zakonitosti, obogateti, postati sami kapitalisti.

In vse to se dogaja v kratki življenjski dobi, pred nami.

Slovenija je osamosvojena in mednarodno priznana, ni pa še svobodna, civilna in pravna država.

Ko bodo zopet pravica, poštenost, medsebojna strpnost, spoštovanje in volja do dela postala osnova slovenskega osebnega in narodnega gospodarstva, življenja nasploh, se bodo razmere znatno zboljšale v prid in zadovoljstvo nas vseh.

Da bomo pa vse to dosegli, se moramo resnično medsebojno spraviti in pri tem poravnati medvojne in povojne krivice. Težka naloga, vendar - z dobro voljo nas vseh - izvedljiva.

Samo po tej navidez težavni življenjski poti bomo Slovenci dvignili svoj življenjski standard, se narodno okrepili in s tem uspešno, nevsiljivo uveljavljali v svetu.

L. Jamnik

OD DEMOS-A PREKO DRNOVŠKOVEGA PRAGMATIZMA DO NOVE PROGRAMSKE KOALICIJE

Obdobje po razpadu enopartijskega sistema v Sloveniji je čas, v katerem ima vsebinsko največjo težo nedvomno osamosvojitve Slovenije. Ob tej nesporni ugotovitvi pa se pogosto na zelo prefinjen način želi ustvariti vtis, da začetek izvajanja projekta osamosvojitve ni bilo potrebnih nobenih posebnih odločitev takratne Demos-ove vlade. Še več, želi se ustvariti vtis, kot da druge možnosti, kot odločitev za plebiscit in za osamosvojitve, sploh ni bilo. Analiza takratnih dogajanj je potrebna iz več razlogov, v prvi vrsti pa zato, ker sta danes nosilki izvršne oblasti v Sloveniji dve stranki (LSD in ZL), ki sta znotraj do zadnjega (če je bilo le možno, prikrito) nasprotovali projektu osamosvojitve Slovenije. Dosjeji nekaterih obveščevalnih služb samo potrjujejo to, kar je bilo neposrednim izvajalcem projekta osamosvojitve že takrat poznano. Princip prilaganja "jader po vetru" je tudi nosilne ljudi iz teh dveh strank spodbudil, da so še pravočasno obrnili smer in se še enkrat pokazali kot najzaslužnejši slovenski domoljubi. S tem so več

kot uspešno zameglili dejstvo, da brez Demos-a, njegovega programa in volje ter poguma ljudi iz Demos-ovih strank, Slovenija (vsaj na tak način) ne bi bila rešena grozečega balkanskega kotla.

Fenomen Demos-a (katerega pozitivni naboj zaradi neizkušenosti, naivnosti, pa tudi "programskih rušilcev", žal, ni bil v celoti izkoriščen) je pomemben tudi za razumevanje sedanje situacije in za iskanje ustreznih rešitev za prihodnost.

Pred nastankom Demos-a je veljalo prepričanje, da ima npr. srbska opozicija mnogo več možnosti, da premaga komuniste, kot slovenska opozicija. Kljub temu je bila srbska opozicija poražena (ker se ni pravočasno in ustrezno povezala), slovenska opozicija pa se je povezala in zmagala.

Šele prihodnost bo odgovorila na vsa vprašanja, zakaj so kljub Demos-ovi vladi ostale komunistično-udbovske strukture na skoraj vseh področjih praktično nedotaknjene. Delen odgovor je v tem, da se je nasledlo medijsko strahovito potenciranje "strahu pred revanšizmom". Vsaka kadrovska

sprememba naj bi bila že revanšizem. Zato v glavnem ni bilo ustreznih (tudi z vidika stroke marsikdaj nujnih) kadrovskih sprememb, kar pomeni, da je sistem ostal - pod ogrinjalom Demos-ove vlade - praktično nedotaknjen. To je tudi glavni razlog, da se številne "afere" razčiščujejo šele danes, vsaj nekaj let prepozno, in z bistveno manjšimi možnostmi uspeha.

Ne glede na to, ali razloge za nekatere omenjene napačne odločitve ocenimo kot izključno subjektivne, ali jih delno objektiviziramo, ostajata dve zanesljivi dejstvi:

1. Prvi in največji cilj - osamosvojitve Slovenije - je Demos-ova vlada dosegla.
2. Demos in njegova vlada sta - vsaj v prvem delu mandata - imela možnost (zadostno parlamentarno večino), da potegneta odločnejše privatizacijske poteze, poddržavita premoženje bivših DPO, odločnejše začneta izvajati denacionalizacijske

dalje na str. 2

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates:
\$15.00 per year
\$ 1.50 single issue
Advertising: \$.45 per agata line

Member of Multilingual Press
Association of Ontario

Member of Canadian
Multilingual Press Federation

Owned and published monthly by Slovenian National Federation of Canada

Lastnik in izdajatelj: Slovenska Narodna Zveza v Kanadi
646 Euclid Ave., Toronto, Ontario M6G 2T5

Edited by Editorial Board

Urejuje konzorcij Slovenske Države

Zastopnik:

Martin Duh
Calle 105, # 4311
1653 Villa Ballester
Argentina

Ludvik Jamnik
79 Watson Avenue
Toronto, Ontario
M6S 4E2
Canada

TELEPHONE & FAX #: (416)-766-4848

Letna naročnina: Za Kanado in ZDA \$15.00, za Argentino in Brazilijo po dogovoru, Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija in druge države \$12.00 U.S. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

nadaljevanje s str.1

postopke in z ustreznimi kadrovskimi spremembami usposobita pomembne državne institucije za učinkovitejše delo v korist gospodarskega razvoja.

Fenomen Demos-a je bil prav v tem, da je povezal vse politične sile, ki so si prizadevale za slovensko samostojnost, zato je bila le-ta tudi dosežena. Obenem pa so bile te stranke v mnogočem zelo različne - med drugim, žal, tudi v pogledih za izpeljavo gospodarske preobrazbe. Če dodamo blokiranje privatizacije s strani Zbora Združenega dela, je jasno, da drugega velikega cilja Demos-ova koalicija ni mogla doseči.

Katere zaključke je moč potegniti iz izkušnje Demos-a in obdobja po njem?

1. Da v času, ko politične stranke še niso dokončno profilirane in politični prostor trdno strukturiran, edino na ta (Demos-ov) način lahko sestaviš večinsko programsko koalicijo, z vsemi prednostmi in pomanjkljivostmi.
2. Da vse pomanjkljivosti koalicije, kakršna je bila Demos-ova, predstavljajo le majhen del pomanjkljivosti, ki jih ima sedanja "pragmatična" koalicijska vlada, ki nima osnovnega cilja oz. vizije. Zato za državo in državljane ne more biti dobra oz. uspešna, lahko pa je uspešna za posamezno stranko.
3. Da je bila pri odpravljanju partijsko-udbovskih struktur neuspešna, tako "mehka" politika Demos-ove vlade kot pragmatična Drnovškova vlada (ki za razliko od Peterletove vlade), tega cilja sploh nima.
4. Da je za korenite sistemske spremembe pogoj parlamentarna večina, ki jo sestavljajo stranke, ki imajo SKUPEN INTERES za te sistemske spremembe.
5. Da nekajletno obdobje demokracije v Sloveniji, ob močno vkoreninjenih (gospodarsko in politično močnih) sistemih iz preteklosti, ni primerljivo z državami s stoletno demokratično tradicijo in popolnoma profiliranimi strankami, kjer so lahko uspešne tudi levo-desne in podobne koalicije.
6. Da je potrebno oblikovanje tudi predvolilne koalicije (kar v stabilnih parlamentarnih demokracijah ni pogost slučaj za prehodno obdobje pa skorajda nujna).

Demos-ova predvolilna koalicija je bila zmagovita. Ob drugih volitvah so desno-sredinske stranke dobile skoraj enak delež. Ker pa ni bilo trdne predvolilne povezave, ki jo je SKD zaradi svojih načrtov, vztrajno zavračala, se je desno-sredinska opcija po volitvah razbila in s tem vsaj začasno tudi zmanjšala lastno težo.

Ob upoštevanju teh ugotovitev so pobude za čimprejšnje oblikovanje ene velike "krščansko-ljudske" ali "demokratične" stranke popolnoma skregane s ciljem - doseči pozitivne sistemske spremembe na številčnih področjih države in

družbe. Čeprav verjamem, da je veliko-teh pobud dobronamernih, so v svojem bistvu izjemno nevarne, saj navajajo k razmišljanju (in odločitvam) v popolno napačno smer. V smer razbijanja in ne povezovanja programsko sorodnih strank. Primer Narodnih demokratov je dovolj poučen. Stranka, ki je bila volilno neuspešna, po kadrovskem potencialu pa močna, se je formalno združila s SKD. Dejansko pa se je razbila: na del, ki se je vključil v SKD; na del, ki je ustanovil novo stranko (NSS) in del, ki se je vključil v delo drugih strank. Ni šlo torej niti za združitev, niti za vključitev, pač pa za razbijanje relativno jasno profilirane politične stranke. Drug negativen učinek tako nepripravljenih in "nasilnih" združevanj pa prenos medstrankarskih razlik in občasnih napetosti v neizbežno znotrajstrankarsko razslojevanje (ali, kar je še slabše, tihi umik drugače mislečih).

Težko verjamem, da predlagatelji različnih združevanj niso pomislili na take možne posledice. Bolj verjetna je ocena, da so tudi na take posledice pomislili, vendar so ocenili, da te negativne posledice odtehtajo koristi, ki bi jih od združevanja imela njihova stranka. Gre torej predvsem za obliko reševanja znotrajstrankarskih problemov, in v tem smislu kaže pričakovati prihodnje poteze posameznih strank.

Navedel bom hipotetičen primer. Skupna stranka, ki bi nastala z združitvijo SLS in SKD, lahko v optimalni varianti dobi 25 do 28%, realno verjetno še nekaj % manj, kar bi stranki verjetno (ne pa zanesljivo) prineslo relativno večino - v primeru, če ne bi do podobne, morda (zgolj fiktivne) združitve prišlo na konkurenčni strani. Ob optimalnem poteku bi stranka torej dobila mandatarja in možnost sestavo koalicije. Ker bi formiranje "velike" stranke zanesljivo pomenilo hud pretres pa tudi propadanje nekaterih programsko sorodnih manjših strank (v specifičnem slovenskem primeru pa bi tak politični razvoj lahko pomenil tudi krizo socialdemokratov), bi bila mandatar oz. stranka prisiljena iskati zavezništvo na levi. Leve stranke pa so že dokazale,

da znajo mnogo bolje postavljati pogoje za vstop v koalicijo kot desne, kar bi lahko pomenilo ponovitev sedanje vladne koalicije z razlikami v niansah. Taka situacija bi zavrla utrjevanje Nacionalne desnice, Liberalne stranke in Narodne stranke na drugi strani prostora, ki naj bi zajemal stranke, ki so sposobne tvoriti programsko koalicijo. Obenem pa bi bil tak razvoj pravo gojišče za nastavljanje novih "Jelinčičev", ki bi pobirali desne glasove in jih nosili na levo.

Kaj je torej alternativa sedanji vladni koaliciji in tudi alternativa predlagani "veliki stranki". Alternativna je programska koalicija strank, ki bi temeljila na usklajenem programu, podpisu koalicijske pogodbe in stalnem utrjevanju zaupanja med koalicijskimi strankami. V politiki se je pogosto težko držati dogovora. Zdi se, da se take koalicije najbolj bojijo tisti, ki so podoben dogovor sami že prelomili (ob prejšnjih volitvah za državni svet), sedaj pa tudi druge sodijo po sebi.

V taki programski koaliciji, bi po moji oceni imeli mesto: SLS, SKD, SDSS, Nacionalna desnica, Gošnikovi želeni Slovenije, Liberalna stranka, Narodna stranka in še kdo, verjetno tudi Demokrati. Sodelovanje Demokratov bi bilo odvisno največ od njih samih, od odločitve: ali želijo stranko profilirati v izrazito liberalno ali celo "liberalistično", tipa LDS (in se tej stranki tudi približati), ali vidijo svoje mesto predvsem kot široka zmerna, sredinska stranka s poudarjenim intelektualnim potencialom.

Usmeritev (oz. odločitev) Demokratov bi bila lahko ponovno jeziček na politični tehtnici. Pri tem pa njihove odnose z nekaterimi možnimi koalicijskimi partnerji. Delno bremeni vloga posameznikov te stranke pri razkrajjanju Demos-a.

Podobno obremenjujoče je sodelovanje SKD v sedanji vladi, v kateri - za razliko od J. Janše - niti ne skušajo v zadostni meri uveljavljati politiko, ki se loči od politike LDS in ZL.

Ta bremena iz bližnje preteklosti pa ne bi smela biti nepremostljiva za oblikovanje take koalicije za dalje na str. 3

WATERCOLOUR 1982

SELF PORTRAIT

AN EXHIBITION OF PAINTINGS IN OIL AND WATERCOLOUR, PASTELS, DRAWINGS AND ENGRAVINGS 1951 - 1993

BY

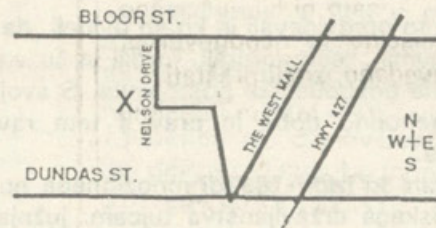
TED KRAMOLC, A.O.C.A.

IS ON VIEW AT THE GALLERY
NEILSON PARK CREATIVE CENTRE
56 NEILSON DRIVE, ETOBICOKE, ONTARIO

TUESDAY NOVEMBER 2 TO SUNDAY (INCLUSIVE) NOV. 7.

GALLERY HOURS - 12 - 4 PM
TUESDAY TO SUNDAY
(416) - 622 - 5294

YOU ARE CORDIALLY INVITED TO ATTEND THE RECEPTION
TUESDAY NOVEMBER 2, 7 - 9 PM

OD DEMOS-A ...

nadaljevanje s str. 2

prihodnost, ki bi delovala v prid Slovenije in Slovencev. Uspeh take koalicije bi bil v veliki meri odvisen od uspešnega nastopa SDSS kot klasičnih socialdemokratov z zajetjem čimširših slojev delavstva, od prepričljivosti nacional-social-liberalnega bloka, ki ne bi smel ponoviti napak Liberalne stranke in Narodnih demokratov ob zadnjih volitvah, in od možnosti Zelenih Slovenije, da vsaj ponovijo rezultat s prejšnjih volitev. V tem primeru bi lahko pričakovali trdno parlamentarno večino.

Pomisleki, da je nemogoče voditi vlado, ki jo sestavlja večje število strank, preprosto ne držijo. Če bi tako razmišljali pred prvimi volitvami, in bi manjkala samo ena od takratnih Demos-ovih strank, ne bi bilo več ustrezne večine in morda tudi ne osamosvojitve. Res pa je, da si je za usklajevanje stališč ob večjem številu strank, treba vzeti več časa - tega časa si je, žal, premalo vzela tudi Peterletova vlada. Toda, če je volja, je tudi moč. Če pa ni volje, sta že dve stranki v koaliciji preveč za enotno delovanje. Ne smemo pozabiti, da se v politiki seštevajo odstotki in poslanci, in da od teh odstotkov ne rabimo le 25 ali 30 ampak skupno 50 in še več. Prav zato se tudi osebno in celotna stranka SLS toliko prizadevamo, da bi povezali vse tiste, ki so pripravljeni potegniti voz v eno, čimbolj pravo smer. Če nam ne bi šlo za to, bi imela danes SLS, kot največja opozicijska stranka, največ možnosti, da bi z razdiralnimi potezami zrahljala sorodne stranke in se okrepila z njihovim članstvom. Kot stranka bi s tem nekaj pridobili, vendar mnogo manj, kot bi desna stran izgubila.

Zavedajmo se, da gre vsaj toliko, ali pa še bolj, kot ob prvih volitvah, za prihodnost Slovenije in Slovencev. Ta prihodnost pa bo zelo vprašljiva, če ne bomo znali in zmogli ustrezno povezati vseh tistih političnih sil, ki so se pripravljene izpostaviti za odpravo udobomafijskih metod in struktur v slovenski družbi in državi. Morda je to zadnja možnost za "popravni izpit", zato bi bilo vsakršno eksperimentiranje lahkomišno in neodgovorno. Treba se je, preprosto povedano, znati prešteti.

Marjan Podobnik

PRIHAJA DESNICA

Ni še dolgo tega ko je od rdečega režima dopuščena "disidentka" gospa Spomenka Hribar objavila svoj nedemokratičen spis "Ustavite desnico". To je storila z enakim namenom, kot je to delala z objavljanjem člankov o slovenski spravi. Namreč zato, da je ne bi bilo, oziroma, da bi bila simbolna, ne pa resnična. Tudi DESNICE naj ne bi bilo!

Dopuščena disidentka Spomenka Hribar pa tudi številni drugi levičarski politiki skušajo na slovenskem DESNICO prikazati kot nekaj slabega, nazadnjaškega, posredno povezanega celo s pojmi nacizma, fašizma ipd.

To so seveda nesmisli! Če pa se že razpravlja o DESNICI tako, potem bi pričakovali od gospe Spomenke, da tudi o levici piše izključno v povezavi s Stalinovimi gulagi in Polpotovimi grmadami lobanj, ne pa v povezavi z Gramscijevim "evrokomunizmom" in podobnimi iluzijami.

V tem sestavku ne želim razpravljati o DESNICI in levici na tak način. Pa tudi ne na način shematičnega prikazovanja DESNICE kot prostorsko desnega mesta žirondistov v parlamentu revolucionarne Francije in še manj na eshatološki način o desnem tj. dobrem in levem tj. slabem razbojniku, ki sta bila skupaj križana z utemeljiteljem krščanstva.

Bližje mi je v tem pogledu razmišljanje o večnem boju med dobrim in zlim in o nasprotju med ustvarjanjem in delitvijo pa tudi o tem, da je bila DESNICA vedno spretnejša od levice.

Vendar tudi na tak način ne bom pisal o DESNICI. Pač pa bom preprosto ugotovil, da se politični razvoj današnje Evrope žal odmika od načel Helsinške in Pariške listine in plemenitih načel Organizacije Združenih narodov. Mednarodno sožitje je ogroženo, uveljavljajo se načela geopolitike, na dan prihajajo prosluli pojmi realne politike. Združene države Amerike s svojimi tradicionalnimi zavezniki ne bodo dopustile oblikovanja enotne in uspešne Evrope upanja in miru. Že tretjič v tem stoletju se ponavljajo razmerja, ki so pripeljala do prve Svetovne vojne - tj. vojne nacij in do druge Svetovne vojne - tj. vojne ideologij. V obeh teh vojnah je bil slovenski narod kljub navidezni zmagi dejansko poražen. V prvi je izgubil tretjino narodnega telesa in narodnega ozemlja, v drugi pa je izgubil svobodo in zapadel v suženjstvo totalitarizma za dolgih petdeset let. Kljub temu je slovenski narod dokazal svojo voljo po življenju in jo izrazil z oblikovanjem lastne države.

Build Your Dreams With CANADA SAVINGS BONDS

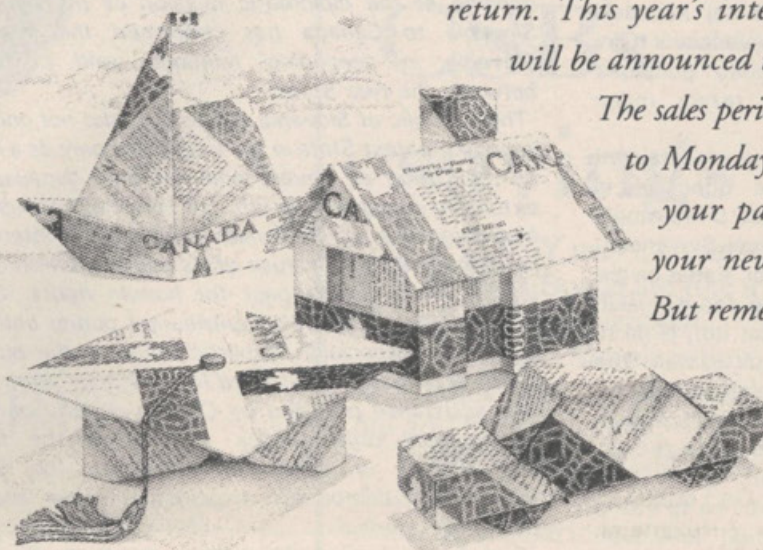
For 47 years, millions of Canadians have relied on Canada Savings Bonds to help build their dreams.

Canada Savings Bonds are fully guaranteed by the Government of Canada. They're a safe, secure investment that never falls in value. And you don't have to be a Canadian citizen to buy them. Any resident of Canada can buy Canada Savings Bonds.

You can cash your Canada Savings Bonds at any time, so your money is never locked in.

Canada Savings Bonds also offer a competitive rate of return. This year's interest rate and purchase limit will be announced in mid-October.

The sales period is from Monday, October 18 to Monday, November 1. You may date your payment November 1, the day your new bonds start earning interest. But remember, the bonds may be withdrawn from sale at any time, so don't wait until the last minute.

Canada
Savings
Bonds

Les Obligations
d'épargne
du Canada

Buy Yours From Oct. 18 to Nov. 1

Canada

Complete details are available wherever Canada Savings Bonds are sold.

Ob temu uspehu se slovenski narod vendarle čuti enako kot vsi ostali evropski narodi ogroženega z dogajanjem na Vzhodu in s strahom opazuje vojne grozote na svojem pragu. Slovenski narod - enako kot ostali evropski narodi - s skrbjo zre na porajajoče se svetovne kataklizme tretje svetovne vojne v tem stoletju.

Kot je v današnjem času popolnoma razumljivo zatekanje Evropskih družb k tradicionalnim neokonzervativnim vrednotam, tako tudi Slovenci vedno bolj spoštujemo ustvarjalnost, odgovornost in pravičnost ob naslanjanju na samobitnost naroda in tradicionalne krščanske vrednote.

Tako kot se Evropa pripravlja na obrambo pred grozečimi nevarnostmi in se ob tem v Evropi krepi t.i. desna politična opcija, tj. opcija, ki svojo politično misel utemeljuje s preizkušeni vrednotami - tako se to danes dogaja tudi na Slovenskem.

Zato so SLOVENSKA NACIONALNA DESNICA, NARODNA STRANKA SLOVENIJE IN LIBERALNA STRANKA sklenile, da je potreben takšen interes slovenskega naroda tudi ustrezno politično izraziti v Slovenskem političnem prostoru. Zato so te politične stranke oblikovale SLOVENSKI NACIONALNOSOCIALNI LIBERALNI BLOK in se odločile, da svojo politično dejavnost tudi javno deklarirajo kot politično dejavnost tipa sodobne evropske DESNICE. Naslednji korak je bilo spoznanje, da je to potrebno povedati na tak način, da bodo vsi razumeli. Zato so stranke ustanoviteljice ta blok preimenoval preprosto v "SLOVENSKO DESNICO" (SD)! Seveda "SLOVENSKA DESNICA" še kako dobro pomni bridke izkušnje iz časov Demosa in premeteno zavzemanje demokratičnega političnega prostora z levimi političnimi opcijami preko pokojnega gospoda Krambergerja in udbovskega ovađuha Jelinčiča pa tudi nekaterih drugih npr. g. Bučarja in podobnih. Zato bo "SLOVENSKA DESNICA" dobro premislila katero od številnih političnih skupin, ki ji danes ponujajo

sodelovanje, bo vključila v svoj blok. Med njimi je zaenkrat prestala "preizkušnja" DOMOVINSKA NARODNA STRANKA SLOVENIJE (DONS), ki bo postala enakopravna članica bloka. Sodelovanje v bloku je zavrnila Gerlančeva NACIONAL- SOCIALNA ZVEZA SLOVENIJE, kar je razumljivo glede na dejstvo, da Gerlanč skuša ponoviti projekt političnega razbijanja DESNICE tako kot je preko Udbe to uspelo pokojnemu Krambergerju in še živemu g. Jelinčiču. Prvi je v zahvalo dobil mrliški list, drugi pa udbovski dosje.

SLOVENSKA DESNICA bo skupaj z drugimi desno usmerjenimi strankami, še posebej s SLOVENSKO LJUDSKO STRANKO oblikovala programsko koalicijo in se v skladu z načeli politične demokracije bojevala za prevzem oblasti. "SLOVENSKA DESNICA" namreč želi skupaj z drugimi prevzeti oblast in odgovornost in ne želi igrati vloge figovega lista demokracije, kot se to po volji komunistov zdaj dogaja SLOVENSKIM KRŠČANSKIM DEMOKRATOM v nenaravni, črno-rdeči vladni koaliciji. "SLOVENSKA DESNICA" se bo zavzemala a normalizacijo in ne za nekakšno prenovo; zmagovala bo na podlagi resnice in ne laži; razkrivala bo nelegitimnost sedanjih političnih razmer, ko nekdanji vrhovni nalogodajalec Udbe g. Kučan prepričuje Slovence, da so "slučajno" v vseh osemindvajsetih državah nekdanjega Vzhoda spet na oblasti komunisti. In se pri tem sklicuje na "demokratične" volitve, kot da ne bi vedel kakšen porog demokraciji so rezultati, ki temeljijo na navidezni volji volilcev, potem ko so bili ti volilci dolga leta podvrženi torturam usmerjenega izobraževanja in oblikovanja zavesti "novih ljudi". In kot da ne bi vedel, da so ljudje rdečega režima za vsak slučaj, če se ne bi ljudje opredeljevali "pravilno", imeli v Mariboru v fizični posesti, - se pravi po potrebi -, na razpolago in uporabo orožja za dve diviziji. Pa naj je sicer bilo orožje od kogar koli že!

Ponosni smo, da smo pripadniki "SLOVENSKE DESNICE" dalje na str. 12

GOSPOD MARIJAN MAJČEN VELEPOSŁANIK SLOVENIJE V KANADI

G. Marijan Majcen,
Veleposlanik Republike Slovenije
v Ottawi.

Naša rodna domovina, Republika Slovenija, je 28. junija dosegla svojo najvišjo stopnjo meddržavne povezanosti s Kanado s tem, ko je prvi slovenski veleposlanik, gospod Marijan Majcen, na ta dan izročil svoje poverilno pismo namestniku kraljice v Kanadi, gospodu Rayu Hnatyshnu. Ker se izmenjavanje veleposlanikov zgodi le, če obe državi smatrate to za medsebojno korist, je jasno, da Kanada in Slovenija menita, da je ta stik najvišje stopnje v resnici potreben, posebno ko je znano, da ima Slovenija za te namene zelo omejene proračunske odobritve in da tudi Kanada trenutno celo zmanjšuje število svojih predstavništev po svetu.

Slovenci v Kanadi smo ponosni, da je naša rodna domovina prva država iz sklopa dežel bivše Jugoslavije, ki ima svojega predstavnika v kanadski prestolici. Seveda čutijo posebno zadovoljstvo ob tem dogodku tisti Slovenci, ki so že desetletja videli v samostojni Sloveniji edino garancijo za dolgoročen obstoj slovenskega naroda in za to svoje stališče požrtvovalno delovali med Slovenci in z intervencijami pri kanadski vladi. Delo teh Slovencev je bilo odločilnega pomena, da je Kanada bila med prvimi državami v uradnem priznanju Slovenije, ne da bi, kot po navadi, vsklajalo to gesto z ZDA. Ni pretiravanje reči, da sta tekoča analiza dogajanj pred, med in po desetdnevni vojni ter interpretacija njih trenutnega in dolgoročnega pomena bili povsem važen doprinos k tej kanadski odločitvi. Odslej pa bo naloga zavednih Slovencev v tujini bolj osredotočena na delovanje, ki bodo podpirala gospodarski, kulturni in demokratični razvoj rodne domovine.

Glavna naloga vsakega veleposlaništva je predstavljati svojo državo in urejevati meddržavne odnose in probleme. Zato ne smemo pričakovati, da bi se moglo slovensko veleposlaništvo angažirati v zadeve Slovencev, posameznikov ali skupin, ki bivajo v Kanadi. Kadar pa gre za izdajo potnih listov, vizumov, urejanje zapuščinskih zadev, za konkretna ekonomska vprašanja, itd., je pa to v pristojnosti konzularnega urada. V ta namen ima slovensko veleposlaništvo v Ottawi poseben konzularni oddelek, ki ima v načrtu imeti po lokalnih potrebah občasno ali v rednih intervalih, tedenskih ali mesečnih, konzularne dneve v večjih mestih Kanade.

Slovenci v Kanadi smo zelo veseli, da je bil na to važno mesto, veleposlanika Slovenije v Ottawi, imenovan gospod Marijan Majcen, ki ima za seboj zavidljivo kariero v mednarodno pravnem in poslovniškem predstavnstvu. Rojen je bil leta 1933, univerzo je dovršil v Ljubljani. Potem se je zaposlil pri večjih podjetjih (Metalka, Gorenje) kot direktor za eksport. Med drugim je bil od 1970 do 1975 direktor reprezentančnega urada Metalke v Berlinu, prezident Metalke International Inc. v Chicagu od 1981 do 1985. Po osamosvojitvi Slovenije je bil dve leti na za Slovenijo važnem mestu generalnega konzula v Celovcu. Znano je, da se ni nikdar udeležil komunističnemu režimu, vendar je dosegel zavidljivo visoka mesta zgolj zaradi svojih izrednih sposobnosti. Njegova soproga, gospa Marija, bo s vojo izobrazbo, znanjem in izkušnjami pripomogla, da bosta kot vzoren zakonski par idealna predstavnika Slovenije v Kanadi.

Kot epizodo je vredno omeniti, da je predstavnik kraljice v Kanadi, Mr. Ray Hnatyshin, v svojem odzivu na obligatoren tri minutni govor gospoda veleposlanika Majcna ob predajanju poverilnega pisma, izjavil, da je Slovenija v tem ceremonielu dosegla dvoje zgodovinskih prvenstev: postala je prva država dežel bivše Jugoslavije z reprezentanco v Kanadi in gospod Majcen je prvi primer, ko je z reprezentanco v Kanadi in gospod veleposlanik Majcen je prvi primer, ko je bil ta govor izveden na pamet in to brez kakršnih zatiklajev. Vest o tej izredni perfektnosti se je seveda hitro raznesla v ottawskih diplomatskih krogih.

Gospodu veleposlaniku Marijanu Majcnu in njegovi gospe soprogi Mariji želimo veliko uspeha in zadovoljstva v Kanadi.

ASt

THE ADDRESS OF H.E. AMBASSADOR OF THE
REPUBLIC OF SLOVENIA
MR. MARIJAN MAJČEN AT THE CEREMONY OF
PRESENTATION OF LETTERS
OF CREDENCE TO H.E. THE RIGHT HONOURABLE
RAMON JOHN HNATYSHYN,
GOVERNOR GENERAL OF CANADA

Your Excellency,

On this distinguished occasion, when I am presenting my Letters of Credence as the first Ambassador of the Republic of Slovenia, it is my special honour to extend to Your Excellency the greetings of the President of the Republic of Slovenia.

The Republic of Slovenia attaches great importance to its relations with Canada. Canada has shown full understanding for the process of gaining statehood and independence of the Republic of Slovenia, based on the

democratically expressed will of the Slovenian nation, and was among the first States to recognise the Republic of Slovenia. The logical consequence of this recognition was the establishment of diplomatic relations. The opening of the diplomatic mission of the Republic of Slovenia to Canada has confirmed the interest of Slovenia in deepening relations, and cooperation, between the two States.

The Republic of Slovenia values Canada: not only as the second greatest State in the world, not only as a member of the Group of Seven, and not only because of its extensive economic growth, but above all because of the high principles which Canada stands for in international relations and also because of its role in promoting peace in the world and respect for human rights. Slovenia greatly values Canada's contribution during both World Wars, and especially its participation in the numerous peace activities of the United Nations after World War II. The assistance provided by Canada directly or through international organisations - be it in the form of humanitarian or economic aid or in the form of transferring democratic experience - has met with universal approval.

Canada has been highly appreciated in the Republic of Slovenia as a country hospitable to immigration which has furthered the co-existence and multi-cultural development of members of various ethnic groups. Canada has also been a cherished homeland to numerous Slovenes who have immigrated in their search for greater democratic rights or a better economic position. The presence of Slovenian immigrants all over Canada forms an important bond in the relations between the two States, in particular in the cultural, economic, scientific and other spheres.

The Republic of Slovenia is a young democracy, but the roots of its statehood reach far back to the very beginning of the Middle Ages when its yeomen elected their independent dukes. Its people and territory had always - until the end of World War I - been an integral administrative, legal, political and cultural part of Central Europe. We Slovenes are proud of having co-shaped the cultural streams of Europe, from the Romanesque and Gothic periods, through the Reformation and Enlightenment, to the "Spring of Nations" when - due to the constellation of power in the then Europe - we were regrettably unable to achieve independence. And we are especially proud of our language which has enabled us to sustain ourselves as a nation, in spite of the fact that we were part of foreign state formations.

The Republic of Slovenia is aware of its duties and obligations towards the international community and, hence, it recognised - when proclaiming independence - the existing borders with all neighbouring countries, together with full equality of rights for its ethnic minorities, and also offered all citizens of the former Federation the opportunity of becoming Slovenes citizens. The Republic of Slovenia wishes to live in peace and concord with all other States, to participate constructively as a member State of the United Nations Organisations and as a participating State in the Conference on Security and Cooperation in Europe, in the work of all their bodies and agencies, and to be a part of the integration processes in Central and Western Europe. This is why the cooperation with Canada, also in the broader international area, has been accorded special importance.

It is within this framework that we see the possibilities for cooperation between the Republic of Slovenia and Canada. The allegiance of the nations of both our States to the same ideals and values and to the same cultural traditions and norms of civilisation can only provide further impetus and support.

Excellency,

I assure you that, in performing my duties, I shall consistently strive for the development of fruitful

relations and cooperation, as well as for lasting ties of friendship between the Republic of Slovenia and Canada, and do sincerely wish that our political, economic, cultural, scientific, sporting and other relations may be so good as to serve as an example.

Please allow me, Your Excellency, to wish Her Majesty Queen Elisabeth II and Your Excellency every personal happiness, and to extend best wishes to the people of Canada for their prosperity and well-being.

Excellency,

On this special occasion, I welcome this opportunity to accept the Letter of Credence from your President naming you as the first Ambassador to Canada from the Republic of Slovenia and to congratulate you on your appointment. Earlier this year, our two countries established diplomatic relations and Canada's first Ambassador presented his credentials in Ljubljana. That ceremony, like this one, marked an important stage in launching relations between our two countries. We can now proudly point to a relationship based on mutual respect and understanding that I am confident will grow as the years pass.

Your country has a history that stretches back more than a thousand years before the first European adventurers arrived on Canadian shores. Canada has enjoyed substantial ties with Slovenia over the past half century as one of constituent republics of the former Yugoslavia. Today, many thousand citizens of Canada claim descent from Slovenia.

We have been delighted that, since June 1991, your country has largely been spared the fighting that continues to engulf so much of the former Yugoslavia. Democracy is well rooted in Slovenia, thanks to a new constitution, multiparty elections, and a coalition government that reflects the will of the people. The political stability that this process brings makes Slovenia an example for other emerging states in Central Europe.

La République de Slovénie fait aujourd'hui face à des problèmes nouveaux et complexes. Réformer un pays n'est pas une mince tâche. Même dans le contexte de votre longue histoire, la période de transition que vous traversez comporte ses propres défis. Vos attentes et vos espoirs sont élevés, et en certaines occasions ils ne pourront tous être comblés. Je vous encourage à persévérer dans vos efforts, car le double objectif à atteindre, un pays pleinement démocratique et l'économie de marché, vaut la peine d'être poursuivi.

Slovenia has been blessed in many ways. Your people are dedicated to the unity and freedom of their homeland. Your climate makes "the sunny side of the Alps" the envy of its northern neighbours. Your location near the heart of Europe will make your entree into the councils of Western Europe that much easier.

We recognize, as you do, that Slovenia looks to the West for its future. A closer association with the states of Europe and North America is necessary to provide the stimulus for the transformation of your economy along free market lines. Canada will support you in these efforts, which will take time and effort. There will be many obstacles, but the hardworking spirit of Slovenian people, which has made so many of them valued citizens of Canada, will stand your country in good stead.

Canada and Slovenia will also work together in the United Nations, the Conference on Security and Co-operation in Europe, and other fora. Our two countries will find themselves side by side on important multilateral issues. Canada will continue to seek areas of common interest where co-operation and collaboration will benefit our two nations and promote the good of others.

The other former republics of Yugoslavia have not been as fortunate as Slovenia. I call on your government to use what influence it has with the leaders of the warring parties. We are asking them to demonstrate the flexibility and sense of accommodation needed to bring this crisis to an end.

Excellency, on behalf of Canadians, I wish you well as you undertake your new responsibilities. Many opportunities and challenges await your country. Slovenia can count on Canada as a friend and partner in the days to come.

Minulo nedeljo, 17. oktobra so v dvorani Brezmadežne proslavili 80. letnico upokojenega župnika pri obeh slovenskih farah, č.g. Janeza Kopača.

Tudi mi mu želimo miren pokoj v starostnem Domu Lipa. Uredn.S.D.

KANADSKE FEDERALNE VOLITVE

OKTOBER 25. 1993.

Party leaders, clockwise from top: Kim Campbell, Audrey McLaughlin, Preston Manning, Lucien Bouchard, Jean Chretien.

14 official political parties

Canada may only have a handful of political parties that carry any real clout.

But there are lots of different points of view across the country and plenty of people who want to make their voices heard, banding together into small parties. By running for a few seats in the federal election, they hope to win sympathy, publicity and support for their causes.

To be officially registered, a political party must have at least 50 candidates contesting seats in the election.

This year, three well-known parties lost their registered status: the Communists, the

Social Credit party and the tongue-in-cheek Rhinoceros party, which used to field candidates to poke fun at Ottawa.

There are now 14 registered political parties in Canada, a record number in a federal election and two more than in the 1988 poll.

But the experts say only five are of any real consequence: the Progressive Conservatives, the Liberals, the New Democratic Party, the Reform party and the Bloc Quebecois.

• **Kim Campbell**, leader of the Progressive Conservatives, is Canada's first woman Prime Minister.

She's also quite a newcomer to national politics, first elected in 1988 as MP for the riding of Vancouver Centre.

Campbell, a lawyer, served as justice minister and later defence minister in Brian Mulroney's government before winning the party leadership race last June after Mulroney resigned as Prime Minister.

• **Jean Chretien**, the Liberal leader, is a veteran politician who has held many government positions, including being justice minister when Pierre Trudeau was Prime Minister.

Chretien made his first bid to lead the party in 1984, but was beaten by John Turner. Chretien left politics two years later to return to his law practice, but came back to lead the Liberals in 1990.

• **Audrey McLaughlin**, leader of the New Democrats, rose from being a newcomer to party leader in only two years.

She won a 1987 by-election — a vote that is held when a seat becomes vacant between regular elections — in the Yukon. When she replaced Ed Broadbent as party leader in 1989, she was the first woman in North America to lead a ma-

ior political party.

• **Lucien Bouchard** leads the Bloc Quebecois, a party dedicated to seeing Quebec become a separate nation, independent of Canada.

Bouchard had been a member of the Parti Quebecois, working hard on the separatist side during the 1980 referendum on whether Quebec should leave Canada. The avowed separatist was later appointed by Mulroney to the post of ambassador to France. He then joined the House of Commons in a by-election and was quickly appointed to cabinet. Bouchard left the party in 1990 to form the Bloc Quebecois.

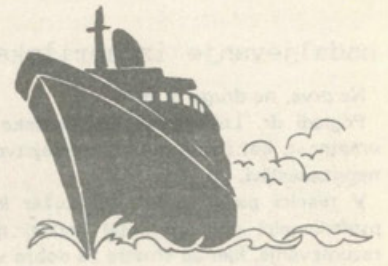
• **Preston Manning**, leader of the Western-based Reform party, is the son of former Alberta Social Credit premier Ernest Manning.

Manning was acclaimed Reform leader in 1987 during the convention that founded the party.

The other parties in the election are: Abolitionist, Canada, Christian Heritage, Party for the Commonwealth of Canada, Green, Libertarian, Marxist-Leninist, National and Natural Law.

Individuals may also run as independent candidates, which means they don't belong to any particular party.

SLOVENIANS, ALL TOGETHER, ABOARD A BIG, BEAUTIFUL SHIP!

Slovenians from all over the U.S. and Canada are invited to join the Slovenian Cultural Center members on a seven day Caribbean Cruise on the luxury liner SS Norway, sailing from Miami on *January 22*, returning *January 29, 1994!*

This Cruise is meant for Slovenians, their families and friends! A Great Reunion! A Grand time to meet New Friends! Slovenian song and dancing will accompany us as we sail on the beautiful, blue Caribbean and visit exotic islands. But, the best of all is that we will be together — from east to west, north to south, united!

This is the first ALL-SLOVENIAN CARIBBEAN CRUISE!

BOOK EARLY FOR BEST CABINS AND RATES!

Reserve by *September 20, 1993!* Final Reservations due November 30, 1993! Deposit of \$250 per person at time of reservation, payable to the Slovenian Cultural Center, Box 634, Lemont, IL 60439.

For information and reservations, call:
Rudy Crnekovic at Priority Travel, 230 N. Michigan Ave., Chicago, IL 60601
Call COLLECT: 1-312 782 8340

CSBs — a super savings account

IN MANY ways, Canada Savings Bonds are like a blue chip savings account.

They're safe. Simple to buy. And you can get your money out any time you want.

That's where the similarity ends, however, says Enzo Persia, a St. Catharines stockbroker who also acts as a representative for the CSB Payroll Savings Plan.

With Canada Savings Bonds, he adds, you generally get a higher — usually a much higher — interest rate.

"Check your savings account and you'll see just how much. You'll be surprised."

That's only one of the reasons why Canada Savings Bonds have been Canada's most popular investment for 47 years and why so many Canadians — from every walk of life and every ethnic group — continue to hold them.

Aside from being "instant cash", Canada Savings Bonds are also worry-free and hassle-free.

You can go to sleep every night and know you're money is safe and that the value of your investment will not fall, no matter what happens in the financial markets.

"Plus — and this is an added feature you won't find with most other investments — the interest rate paid on CSBs is usually raised if there is a general increase in interest rates."

Anyone who lives in Canada can buy Canada Savings Bonds. You don't have to be a Canadian citizen or even a landed immigrant. The only requirement is that you reside in Canada for at least six months of the year.

CSBs are fully backed by the Government of Canada and can be bought at banks, trust companies, credit unions or stockbrokers in denominations as low as \$100.

They can be bought for cash and, in many instances, on the CSB Payroll Savings Plan where you work. Under this plan, a small amount of money — about \$2 a week for every \$100 CSB you buy — is deducted from your pay until the bonds are fully paid.

"Many Canadians have found the CSB Payroll Savings Plan a great way to save," says Persia.

"It's simple. Almost painless. And a great feeling every year when you collect them."

Unlike many mutual funds, you pay no sales commissions or redemption fees and no on-going administration fees that can amount to as much as 2.5 per cent a year.

That, too, is another reason why Canadians have made Canada Savings Bonds their favorite investment since they were introduced in 1946.

NEKAJ SPOMINOV NA DR. RAJKA LOŽARJA

nadaljevanje iz aprilske številke 1993

Ted Kramolc

Ne prve, ne druge ni več

Pogledi dr. Ložarja na emigrantsko beletristiko, pesništvo, umetnost, kot še na politično udejstvovanje, se zde ostri, tudi neprizanesljivi.

V resnici pa ni tako! Dr. Ložar kritično resnost in svoj profesionalni nivo ni hotel znižati na emigrantsko etnično razumevanje, kjer se smatra za dobro vse, da je le slovensko.

Ložarjeve kritike so se zdele ostre, to pa zaradi dejstva, da po naselitvi slovenska ameriška vodstva niso bila več desetletij zmožna prenesti niti najmanjše kritike njih delovanja ali izjav. Isto velja za Kanado.

Bodočnost bo pokazala, če so bila opazovanja dr. Ložarja pravilna, čeprav jih je redko objavljala. Krivo temu je bilo pomanjkanje ustreznih revij. Pisal je priložnostno za Ameriško domovino (Cleveland), Novi svet (Chicago) in Meddobje (Buenos Aires).

Naj jih tu, nekaj izbranih, doslej še nikjer objavljenih iz njegovih pisem meni, navedem.

Iz pisma meni - Chicago, 28. sept. 1952 -

----Vaše pismo je zanimivo, k njemu si dovoljujem par pripomb. Upam, da ne bo zamere.

Z vami sem istega mišljenja nad plehkobo naše emigracije, ki je strahotna.

Tudi jaz bi lahko pisal o "Kabardinskih kmetih" - ne o Kabardinskih kmetih (Kavkaz), teh novih parvenijev, ki se afnajo z izgovarjanjem a la Amerika in bahajo s karami ('kara' - slov. ameriški slang, - car, motorcar = automobile). Tudi vodstvo je enako puhlo kot pri vas in se razume na kolektanje in fehtanje. Toda - kam bi prišel? Nikamor.

Nad to oficialno maso in elito nisem razočaran, ker jo poznam. Sem pa nad mladino in posebej akademsko. Da ta mladina nima še danes moči, temveč da tava v negativizmu in skepticizmu, da nima tiste zavesti, da bi se združila v neki sprejemni družbeni obliki, v kateri bi lahko postala seme bodočnosti, to je žalostno. Zato sem prepričan, da jo bo Amerika požrla in da bo propadla kot oni stari, ki niti akademij niso imeli.

Želim vam, da se predaste popolnoma svoji umetnosti, kolikor vam seveda dopušča delo.

Iz pisma meni: Manitowoc, 25. maja 1954 -

----V AD vidim, da "LOK" razstavlja v New Yorku in novembru. Goršetu sem pisal, da ne razumem, zakaj razstavlja v neki slovenski dvorani in zakaj ne more skupina najeti kake trgovske umetniške galerije.

Omenjam to, da je način, kako so Gorše etc. pripravili svojo razstavo, skrajno diletantski in neameriški. Že samo dejstvo, da si izberejo idiotsko ime "LOK" za ime kluba, priča, da Gorše ni razumel Amerike. V mnogih ozirih se nimamo od Amerikancev nič naučiti, v tem se pa imamo in jih posnemajo tudi Nemci.

Iz pisma meni, Chicago, 15. julija 1954 -

---- Veseli me, da ste z mojo kritiko zadovoljni. Napisal sem skrajno vestno, a tudi z veseljem, ker je bila to že moja dolžnost. Ne rečem, da sem Karl Schaeffer (Karl Schaeffer, kanadski slikar, publicist, educator), a sem "nekdo" v ameriški kritiki. Na žalost pa ni revije, kjer in kamor bi pisal.

Eno bi rekel: držite se kompasa, ki ga imate v sebi kot Slovenec. V primeru z Amerikanci imamo mi Slovenci naravnost impozantno umetnost, res umetnost. Tu v Chicago srečavam samo šarlatantstvo.

Naj povem: vi ste poleg Velkarja edini, ki se je doslej plasiral v ameriško-kanadskem svetu. Prevzemite predsedstvo kluba ali skupine.

Smatrajte pa svojo razstavo v Manitowocu za uspeh; če bi me ne bili oplašili s storijami zaradi romov, bi bil jaz gotovo planiral one-man show v vseh teh prostorih, ker po Exchange programu ne bi bilo nobene carine.

Iz pisma meni, Chicago, 19. sept. 1956 -

O razstavi Gorše - Kramolc, Eglinton Gallery, Toronto, 18. sept. - 8. okt. 1954 -

----K razstavi z Goršetom, vama obema čestitam. Če bi imel le malo možnosti, bi prišel, na žalost je malo verjetno. Selitve, nabave itd., so mi požrle mnogo denarja. Sicer pa bi rad zopet enkrat sedel v družbi kulturnih delavcev.

Zdaj imate razstavo tudi v Argentini. Upam, da bo dobro uspela. Tisti ljudje imajo vsekakor mnogo dobre volje, dasi jim nedostaja formata.

Meddobje me je nekoliko razočaralo, če bi bilo izšlo leta 1920, ko so izhajali Trije labodje, O.K., ampak danes, tako ekspresionistična pubertetnost ne bi smela biti več možna.

Iz pisma meni, Manitowoc 1957 -

----Moje pismo se je zakasnilo, ker sem bil jako busy. Naslednja informacija ne bo odveč. Bil sem v dogovoru z Iv. Meštovičem za razstavo njegove skulpture (on je v South B. profesor). Ves aranžma je propadel zato, ker je Meštovič nesramno ocenil svoja dela (4. in 5. vrstna kvaliteta) na 67.000 dolarjev. Mi bi morali plačati ogromno zavarovalnino. \$300,00 sem, čez \$300,00 nazaj, v hiši tudi \$300,00, transport pa 600 dolarjev. Z njim se sploh ne razgovarjam več. On je gledal samo na to, da bi z inšuranjem špekuliral na risk in dobil denar.

Iz pisma meni, Manitowoc, 14. nov. 1963 -

----Kar se naše slov. narodne pesmi tiče, obrajtam prav samo tiste, ki jih je preporočil Marolt (ribniško, etc.) ter koroške (Je en človek na sviet rojen, etc.). Vse drugo je slovenska limonada. Neverjetno je, da smo mogli živeti v tem kiču!

Iz pisma meni, Manitowoc, 8. maja 1964 -

---- Če bi imel le nekaj denarja odveč, da bi šel lahko jutri v penzion. Bi prevzel oz. šel v prodajno galerijsko stroko, ker je to zelo hvaležno delo. Seveda iz Manitowoca je težko kaj najti v New Yorku, naši ljudje v New Yorku nimajo nobene volje pomagati.

Iz pisma meni, Manitowoc, 27. avgusta 1965 -

---- Dodam naj to, da me kako pisarjenje v Meddobje sploh ne veseli; smisel ima samo pisati v kak ameriški ali evropski magazin. Toda taki članki morajo biti brezhibno pripravljani. Še danes mi imponira tisti članek o modernem slovenskem slikarstvu, ki sem ga leta 1930 napisal za Monakovo Die Kunst. To je res bila reprezentanca, da je celo Izidor Cankar moral priznati, da imam jaz boljše pojme o serijalni strategiji kot on. Kakšne fantastične ilustracije so to bile!

O razstavi: CONTEMPORARY SLOVENIAN ART ABROAD
LOK GALLERY, 62 ST. MARK'S PLACE, NEW YORK,
N.Y.

APRIL 4th - 30th 1964
IVAN BUKOVEC, MARINKA BURGAR, ALEKSA IVANC, TED KRAMOLC,
BARA REMEC, MARJANCA SAVINŠEK, HUGO VELKER,
JOSEPH VODLAN,
MIRKO ZUPANČIČ, FRANCE GORŠE, SIMON KREGAR

Iz pisma meni, Manitowoc, 20. maja 1964 -

---- Bil sem v New Yorku in moji vtisi so ugodni. Gorše je na razpotju, ne ve, kam bi, zato njegovo delo učinkuje medlo. Volovšek je epigon, ki ne razume vzorov, katere posnema. Marinka Burgar je študentka, ki je talentirana, a bo verjetno podlegla svoji reakcionarni slovenski okolici. Zupančič in Vodlan sta plus, nekaj novega in svežega.

Jaz bi bil rad napisal kritiko, pa v A.D. (A.D. - AMERIŠKA DOMOVINA - Cleveland - takratni urednik je bil Jaka Debevec) je najprej znesel svoje jajce Janez Sever-Posavski, potem Tone Osovnik tudi eno smrdeče jajce. Vse povsod se rine v ospredje Gorše tudi v katalogu, je pa popolnoma nezanimiv. V Ave Maria piše o Goršetu F. Fortunat, tam ponatiskujejo Večerinov govor. Ni kam več pisati!

Katalog. Edina pametna stvar v katalogu so ilustracije, vse drugo je ponesrečeno. Najbrž je katalog v angleščini pisal Večer, ki je v "nekaki" tiskarski stroki. Angleščina je obupna, strokovni del pa mizerabel. Tista vinjeta z New Yorkom in Ljubljano je v slogu slovenske državne misli, za Amerikanca je to neužitno. Maroltov in Večerinov uvod sta pravi otročariji.

Zanimivo je, da me niso naprosili za uvod, temveč Marolta. Ko je bila razstava v New Yorku že v teku, mi je Simčič pisal milo pismo, naj bi z ozirom na to, da je to izredno važen dogodek, napisal kritiko za Meddobje, to se pravi reklamo za Marolta. Nisem odgovoril.

Po otvoritvi razstave v New Yorku me je Gorše prosil oz. vprašal, če bi napisal uvod v njegovo monografijo, kateri bi bil preveden v angl., španščino in menda ruščino ali francoščino. Rekel sem mu, da so taki uvodi neslani in da nisem Marolt, ki lahko piše o stvareh, ki jih ni videl.

Kot iz vsega izgleda, Goršetu ni zato, da bi res organiziral in propagiral slovensko umetnost, temveč mu je glavni cilj, imeti umetnost za privesek tiste politične klike, ki je bila zastopana na banketu v N.Y. (to so Basaj, Puc, Puš, Večer in etc.). Moj članek o problemih umetnosti v AD mu je prišel grozno prav, ker je pričakoval, da bodo ljudje kar milijone dali tja v en dan. Ti so pa članek prav razumeli in newyorška razstava je, sodeč po reakciji v kolonijah, polomija. Jaz sem dal 10 dolarjev za 10 katalogov, da bi pa podpiral ta sebična politična Goršetova podjetja, mi ne pade v glavo. Termin razstave v N.Y. aprila je popolnoma zgrešil cilj, ker naši ljudje začnejo dopuste šele v juniju.

Odkar vidim demagogijo Goršetovo, me slovenska umetnost, stoječa pod njegovim okriljem, ne zanima več. Sem prestar za te šale.

Tudi moram reči, da je vsaka razstava prirejena pod nacionalnimi firmami, če so razstavljalci naturalizirani državljani USA, tukaj v USA, na takih tleh kot je naš muzej ali milwauški Art Center itd. v naprej obsojena na neuspeh. Zato takšna razstava pod Večerino firmo: Contemporary Slovenian Art abroad ali Galerija Lok, odpade iz naših programov. Nekaj drugega je za Amerikanca današnja slovenska umetnost v Sloveniji ali Jugoslaviji. Gorše se niti tega ni naučil v vseh teh letih. Zasadrajte se torej v kanadskih organizacijah, v slovenskih pa samo gostujte.

Iz pisma meni, Manitowoc, 22. maja 1964 -

---- Jasnó je, da AD ni pravi organ za moje članke, pa ni drugega. Ko pišete, da so kritizirali moje amerikanizme, lahko povem, da jih bralci Ameriške domovine zelo radi berejo in pozdravljajo. Kdor bere Time magazine, ve, da rabi na kupe sloganov in žargona; pobirajo od povsod: nemške, jiddisch, francoske, italijanske etc. in to mi je všeč. Ti slovenski kulturniki seveda tega ne vedo, ker nič ne berejo. V New Yorku imajo nekaj slovenski krožek.

Priskrbite si tisti Vestnik, ki so ga nedavno izdali, da boste videli, kakšno slovenščino pišejo.

-3-

Profesionalna in življenjska pot dr. Ložarja bi bila povsem drugačna, če bi kmalu po svojem prihodu v Ameriko dobil položaj raziskovalca Mecklenburške zbirke pri Peabody Museum-u harvardske univerze v državi Massachusetts.

To zadevo mi dr. Ložar ni nikoli omenil. Takole jo je opisal v pismu Ludviku Pušu, ki je bilo objavljeno kot del daljšega spisa pod naslovom: "Predzgodovinske najdbe iz Slovenije v Ameriki"

II. del, Ameriška domovina, nov. 11/83.

"Ob začetku stoletja je pri nas na deželi izkopavala predzgodovinska najdišča vojvodinja Mecklenburg. Izkopala je ogromno materiala, v glavnem diletantsko. Ko je izbruhnila prva svetovna vojna, je ves material spravila pri knezu Windischgratzu na gradu Vagenšperk pri Litiji. Po zmagi nad Avstriji in Nemci je jugoslovanska vlada ves material zaplenila in ga dala pod sekvester. Enkrat po vojni je vojvodinja-mati umrla in material je pravno pripadal vojvodinji-hčeri. Ta je bila prava teta kraljice Marije preko romunske vladarske hiše.

Potom kraljice Marije se je doseglo, da je kraj Aleksander sekvester dvignil, iz razlogov, ker vojvodinja ni imela denarja. Hotela je vso zbirko prodati v inozemstvo, zlasti Amerikancem. Preden bi to naredila, je povabila ravnateljka Mala in mene v svojo vilo na Bledu, ter tam obrazložila svoj načrt. Odločila se je dati muzeju (v Ljubljani) priliko, da pred prodajo izbere za muzejske zbirke ves tak material, ki bi ga smatral Narodni muzej kot dobro izbiro zbirke tega gradiva, a vendar tako, da trgovska vrednost zbirke v celoti ne bo trpela. Ta naloga, izbrati reprezentativno število starin za muzej, je pripadala meni, kar je bilo zame častno naročilo. Material se je nahajal v 32 velikih lesenih zabojih, ki jih je iz Vagenšperka prej prepeljala na Bled, od tam pa v Narodni muzej v Ljubljani.

Jaz sem šel skozi vseh 32 zabojev, v katerih je bilo kakih 1000 'pakelcev', zavitih v časopisne papirje. Napravil sem seznam vsega materiala in odbral v kakih 4 tednih 200 res reprezentativnih kosov. Ko sem to naredil, je vojvodinja poslala zaboje v Švico k neki internacionalni avkcijiski hiši. Po dolgem času se je tej hiši posrečilo zbirko prodati v Ameriko Peabody Museum-u harvardske univerze. Muzej je zastopal prof. Hugh Hencken.

Že leta 1952 sem naredil prvi obisk Peabody muzeju in videl, da po 22 letih zbirka ni v boljšem stanju, temveč slabšem. Čez dve leti sem šel še enkrat tja in videl, da ves material razpada. Kustos Brown je meni rekel, da bi morali poveriti delo objave meni, ker da sem edini, ki bi to lahko naredil. Toda Hencken o tem ni hotel nič slišati. Tudi ni hotel posredovati, da bi jaz dobil ev. 'fellowship' na Harvardu, da to delo opravi. (Na drugem mestu dr. Ložar v tej zvezi pripominja: V nekem pismu Hugh Henckenu sem omenil, da sem bil jaz proti prodaji zbirke v inozemstvo in da bi morala ostati v Ljubljani. Mož mi je to zameril.)

O istem je pisal dvakrat tudi dr. Vojko Bratina "Prazgodovinske kulture na ozemlju Slovenije (Mecklenburg Collection)" Ameriška domovina jan. 20/87 in še "Prazgodovinski ljudje v Sloveniji ali vojvodinja Mecklenburška z lopato v roki", Lovski vestnik, Toronto 1989.

Dr. Ložar je v petdesetih letih (točna letnica mi ni znana) dobil mesto direktorja pri Rahr Civic Center and Museum v mestu Manitowoc, Wisconsin. Bil je eden od več kot sto kandidatov. Za časa njegove službe je imel Manitowoc 32.000 prebivalcev. Dve tretini programa te ustanove so bile umetniške razstave.

Pomembnost tega sicer manj važnega centra in muzeja moremo primerjati našim slovenskim pokrajinskim muzejem, kot so Dolenjski (Novo mesto), Koroški (Slovenj Gradec, in podobno). Dejstvo pa, da je dr. Ložar dobil to službo v takrat zelo ksenofobičnem in protislovansko usmerjenem okolju, je pomenil zanj velik uspeh.

Na dr. Ložarja me je povezovala kulturna osamljenost. Tudi jaz sem takrat štel na prste rok število na nekdanjo Slovenijo vezanih somišljencev kot še resničnih ljubiteljev umetnosti med torontskimi rojaki.

Občudoval in cenil sem Ložarjev kritični pogled na emigrantsko umetniško kot še beletristično dejavnost. Bil je najbrže edini v Amerikah, ki je emigracijo videl takšno kot je bila.

Zato so tu prvič objavljeni njegovi komentarji povsem drugačni od onih ljubljansko uradno zapovedanih med leti 1945 - 1986, kot še od tistih morda tudi "uradnih" napotkov, kot smo jih brali v emigrantskih glasilih v približno isti dobi.

Ložarjevi pogledi na "dom" kot na emigracijo padajo med bregove omenjenih skrajnosti in so prav zaradi tega še danes aktualni in prejkone pravilni.

Ti pogledi so dokument Ložarjevega ostrega opazovanja, saj je imel za kritično analizo potrebno izobrazbo, so pa tudi dokaz vpliva ameriškega gledanja na svet, kateremu botrujeta egalitarizem in populizem, ki sta pa širnemu slovenskemu razumevanju ponajveč še vedno tuja.

Ložarjeva razočaranost nad rodno domovino kot na slovensko emigracijo nima le političnih vzrokov. Amerika mu je posredovala perspektivo in mu z oči dvignila romantično kopreno, ki je bila del naše predvojne vzgoje. (Podobno se je zgodilo ameriškim ekspatriatom Ernestu Hemingwayu, Scott Fitzgeraldu, Gertrudi Stein in še drugim za čas njih bivanja v Evropi, posebno v Parizu).

Spoznal je, da doma ni bilo vse tako pravilno kot je mislil.

Tako romantično idealizirana utvara je tudi znan simptom, ki se polasti duše emigranta, ne le samo slovenskega. Je začasna obramba njegovega duševnega zdravja.

Spoznanje, da domovina ni vedno "kot zdravje" more učinkovati kot pest v zobe rodoljubu, ki hoče biti na svoj rojstni kraj in na svoj narod ponosen.

Ponuja se mi tu vprašanje, če je bilo to z ozirom na našo polpreteklost, sploh mogoče?

Iz te perspektive najbrže kriči Ložarjevo spoznanje, da slovenstvo ni le ponos, - more biti tudi pokora!

Že iz antike so nam znani dogodki, da narod, ki sledi petju tujih daljnih siren, vedno kaznujejo bogovi.

Prav v tem je bila tragika našega ljudstva, ne le doma, temveč po vseh celinah.

Sem spada, zaradi posebne usode, tudi življenje in delo dr. Rajka Ložarja v Ameriki.

Toronto, april 1992.

Swedish ministry tells staff to take subway

STOCKHOLM (AP) — Subways instead of taxis. Budget hotels instead of five-star. Economy plane tickets instead of business class.

Those are the new guidelines on foreign travel assignments that Sweden's foreign ministry issued to its staff after officials exceeded their budget last year.

ROMANJE V MIDLAND SPOMINSKA PROSLAVA PRI KRIŽU SPOMENIKU MEDVOJNIH IN POVOJNIH ŽRTEV KOMUNISTIČNE REVOLUCIJE

LETOŠNJE ROMANJE JE VODIL UNIV. PROF. DR. ANTON STRES, CM
UDELEŽIL SE JE TUDI KOMEMORACIJE PRI SPOMINSKEM KRIŽU
IN UDELEŽENCE KRATKO, A POMEMBNO NAGOVORIL:

Prečastiti g. dr. Stres, častite sestre, dragi romarjil

Ko prihajamo v Midland in štejemo obletnice, gotovo marsikdo opazi velike spremembe. Število se večja, toda obrazov iz tistih prvih let je vsako leto manj. Priče usodnih dni naše zgodovine odmirajo, prav malo nas je še, ki hranimo osebne spomine. Toda - kdo od nas se je Bogu že kdaj zahvalil za izredno milost, da nam je dal dočakati razpad rdečega režima, ki je našemu narodu prizadejal toliko gorja? Če smo na to zahvalo pozabljali, je danes spet prilika, da zamujeno popravimo.

Danes je v vrsti dogodkov naše polpretekle dobe še prav poseben dan. To je prva 50-letnica in sicer se spominjamo padca Grčaric in Turjaka. Temu smo posvetili tole proslavo. V petek je minilo 50 let, odkar so partizani s pomočjo laške vojske in njihovih topov razbili vas Grčarice in zajeli 200 četnikov. Ti so se predali, ker so verjeli partizanski obljubi o amnestiji. Njihov konec je bil zloglasni "kočevski proces", na katerem so jih 17 obsodili na smrt in pobili, ostale pa skrivaj pokončali brez sodbe, večino v Mozlju in Jelendolu.

Prav danes, 12. septembra, pa mineva 50 let, ko se je proti večeru končalo zbiranje VS (vaških straž) v grad Turjak. Takoj se je pokazala kriza poveljstva, ker določenega poveljnika, ppolk. Ernesta Peterlina, ni bilo na teren. Popoldne so se vidnejši oficirji in civilisti zbrali na "vojni posvet", v glavnem da rešijo vprašanje poveljstva in zveze med Ljubljano in Turjakom. Rešili niso ničesar, so se pa pošteno sprli, ker je vsaka skupina imela svoja navodila in svoje načrte. Ppolk. Dežman je potem s svojimi fanti odšel iz gradu in se odslej kretal največ po dolini pod gradom in na Čretežu. Nekateri trdijo, da krize poveljstva sploh ni bilo, večina pa je mnenja, da je ravno v tem vzrok za poraz protikomunistične vojske, ne toliko zaradi Peterlinove odsotnosti, ampak zaradi politikov, ki so diktirali iz Ljubljane.

Že v ponedeljek zjutraj so partizani začeli napadati grad. Da bi vsa vojska ne ostala v gradu, so posamezne čete začele odhajati na Zapotok. Tako je v gradu ostalo kakih 700 vojakov in nekaj deset civilistov, na Zapotoku pa 700 vojakov in kakih 100 civilistov. Od tu je kapetan Cerkvenik, ki je bil Peterlinov namestnik, poslal en bataljon na Veliki Osolnik in Osredok, da se zavarujejo vsaj proti Velikim Laščam. Že pri izbiri poveljstva za ta bataljon ni imel srečne roke. Čeprav je imel na izbiro precej v bojih prekaljenih oficirjev, je postavil take, ki nalogi niso bili kos. Poleg tega niti sam ni verjel v svojo avtoriteto, zato ni čudno, da je vsak delal in odločal po svoje in to v času, ko je sovražnik nastopal edino. Precej očitno je, da so se na Zapotoku grupirali v glavnem legijski oficirji s svojim moštvom, na gradu pa so ostali največ študentje (med temi jih je nekaj pripadalo akademskemu društvu Straža), kaplani in razni ljudski tribuni. Nepravilno je, da nekateri tako radi mečejo krivdo za turjaški polom na te oficirje - Stražarje. Kot oficirji po raznih dolenjskih VS so doprinesli levji delež v borbi proti partizanom. Tudi v gradu so fantje ostali z njimi, ker so jim neomajno zaupali. Cerkvenik je za svojega namestnika na gradu postavil kaplana Malovrha, a ga ni nihče poslušal, ko jih je pregovarjal za izpad iz gradu. Odločali so vsi, vsak oficir za svojo posadko. Panika se je večala. Dokler je bil še čas za izpad, so bili proti; govorili so o slovenskem Alcazarju, kazali na tri metre debele grajske zidove, spregledali pa so laške topove, tanke in oklopnike, ki so počasi tiskali obroč okoli gradu.

V torek je postajal partizanski pritisk na Zapotok vedno hujši, zato se je vodstvo odločilo za umik proti Ljubljani. To so po kurirju sporočili v grad in tudi poveljniku bataljona na Velikem Osolniku. Ta je povelje prejel, a je sklenil izvedbo preložiti na jutro, čeprav je bil umik

določen za poldvanajsto uro ponoči. Čez pol ure so jih napadli partizani, zato četa na Osredku sploh ni bila obveščena o umiku. Do jutra je bilo vse razbito. Partizani so 24 stražarjev pobili pri cerkvi, nekaj se jih je razbežalo, ostale pa so vtaknili v svoje vrste. Še danes, po 50. letih, se zdi neverjetno, da je glavnina zapustila Zapotok, za seboj pa pustila branilce Turjaka in celo svoj bataljon na Osolniku.

Tedaj se je za turjaško posadko začel boj na življenje in smrt, a oni še vedno niso hoteli iz gradu. Naslednje dni so se kar naprej posvetovali, a niso prišli do nobenih odločitev. Pogajali so se tudi s partizani in dvakrat pristali na kratko premirje; računali so, da bodo pridobili na času in dobili pomoč iz Ljubljane, partizani pa so to izkoriščali in so se zakopavali vedno bliže gradu. Vse te dni pa so v presledkih padale topovske granate in rušile debelo grajsko zidovje. V sredo je bil grad obkrožen, poti iz njega ni bilo več.

Med drugim premirjem, v četrtek, je z delegacijo žena in deklet prišel v grad tudi turjaški gostilničar Prajer in trije neznanci, ki so se izdajali za ubežnike od partizanov; bili so partizani, ki so v nahrbtnikih prinesli vrvi. Takoj po premirju se je začelo strahovito obstreljevanje gradu in partizanskih topovskih gnezd ni bilo mogoče več razbiti ali pregnati. V noči od sobote na nedeljo je izdajalec Prajer zlezal v stolp in na slepi steni na južni strani gradu spustil vrvi; na te so napadalci navezali lestev in po njej prišli v grad. Zažgali so streho in stopnišče in z mitraljezi obvladali dvorišče in glavni vhod. Ko se je vnelo še skladišče municije, je položaj postal nevarnejši. Z obljubo amnestije za vse, tudi za oficirje in organizatorje, je bilo v nedeljo 19. septembra ob 1:20 popoldne obrambe konec. Sledila je predaja... zasramovanje, pretepanje, žica in vrvi so spregovorile, koliko je vredna komunistična obljuba o amnestiji. Dvanajst voditeljev so takoj odgnali (devet so ustrelili, trije so jim ušli). Naslednji dan zjutraj so pod gradom ustrelili 32 ranjencev, 60 ujetnikov pa so pobili v gozdu pri železniški postaji v Velikih Laščah. Ostale so skozi Ribnico vlekli proti Kočevju, kjer so se srečali s četniki iz Grčaric. Tako je končal največji poraz VS do tistega časa. Ko bi bilo drugače, bi se razvoj revolucije verjetno ustavil, ker bi Angleži dobro premislili, koga bodo zanaprej podpirali, če bi bili partizani premagani.

Čudno, morda celo sumljivo je, zakaj se je o tem porazu takrat in tudi pozneje tako malo govorilo.

Danes, po časovni odmaknjenosti 50.let, se dogodki vidijo čisto drugače. Čas je, da si povemo resnico brez kakšnih strankarskih "resnic", ker zavezanih oči ne moremo naprej. Zgodovina bo morala priznati, da je KP izkoristila stisko vojne in pod krinko NOB izvedla krvavo revolucijo za oblast, za narod pa ni storila ničesar. Pri tem pa moramo tudi mi priznati svoje napake in neumnosti, čeprav to boli. Za padec Turjaka je krivda na protikomunistični strani.

Šele po vojni se je zvedelo za "zapečatene kuverte", v katerih je bil ukaz za koncentracijo VS na Turjak in razpored moštva na pet brigad. Dobili so jih vidnejši legijski oficirji, novomeška skupina, kateri je poveljeval kapetan Vule Rupnik, pa jih sploh ni sprejela. V Borovnici jo je dobil major Kolman, a ni prišla v poštev, ker so že dva tedna prej zvedeli za italijansko kapitulacijo in dobili zvezo z Nemci, ki so prevzeli flake ob mostu.

O novomeški grupi, ki je štela kakih 1500 mož, je treba reči še nekaj besed: Tu se je pokazalo, koliko je vredno partizansko geslo: Smrt fašizmu - Svoboda narodu! Partizani so pozabili na vse laške zločine nad našim narodom... na 20.000 internirancev, od katerih jih je na tisoče umrlo od lakote; na stotine talcev, ki so padli po krivdi partizanov; na tisoče porušenih domov in stotine

požganih vasi... Namesto kazni so jim za majhno ceno... DA RAZOROŽE IN JIM PREDAJO VAŠKE STRAŽARJE... obljubljali prost odhod iz Slovenije. Z drznim izpadom iz soteske je to skupino rešil Vule Rupnik, ki jih odpeljal na Zameško, kjer je pognal v beg partizanske brigade, partizani pa so vojski generala Ceruttija res pomagali do Rakeka, kjer so jih končno razbili Nemci.

Kaj je bil namen zbiranja vojske na Turjaškem gradu? Pričakovana invazija Britancev na Reki ali celo v Trstu. Tem naj bi šla naproti protikomunistična vojska. Isti načrt so imeli tudi partizani, ki so hoteli k Angležem priti prvi. Poleg tega so menda imeli z Nemci tajno pogodbo, da jim bodo pomagali vreči Angleže nazaj v morje. Ker angleškega izkrcavanja na Balkan ni bilo, so partizani dobili proste roke za obračun s protikomunistično vojsko in so to situacijo v polni meri izkoristili.

Še ene stvari pri tej nepotrebni polomiji ne smemo spregledati: razmerja sil nasprotujočih si vojska. Tik pred laško kapitulacijo je bilo v Sloveniji kakih 2000 partizanov, potem je število v nekaj dneh trikrat naraslo, ker so Ljubljančani v velikem številu drveli v Krim. Za nasprotno stran komunistična poročila trdijo, da nas je bilo 6,049, naša pa pravijo, da nas je bilo 8 do 10 tisoč. To so bili vojski, ki so vedeli, zakaj so prišli za puško. Torej na vsakega partizana so prišli najmanj trije 'vaški stražarji'. Tako je vse govorilo v našo korist, a smo tako sramotno končali... Zakaj? Ker je odpovedala glava, vodstvo. Ni čuda, da je ppolk. Dežman že takrat, ko je pribežal z Zapotoka in čakal na ljubljanskem bloku, rekel: "Vsega tega so krivi politiki". Partizanski poveljnik, Pero Popivoda pa se je pred gradom norčeval: "To je bila strategija magarca (misli je na taborišče v Grčaricah in na zabarikadiranje za turjaške zidove). Boje za Turjak so nesposobni ljudje vodili iz Ljubljane in to takrat, ko ni bilo nobene kurirske ne telegrafske zveze več.

Pred kakimi petimi leti sem vpričo L. Kolmana precej kritično govoril o Peterlinu, ker ni prišel na teren in prevzel komande. Kolman me je ustavil, češ da delam Peterlinu krivico. Rekel je: "Odločali so drugi, Peterlin pa je bil vojak, ki je vedel, da zabarikadiranje v grad pomeni samomor. Zato takrat ni šel iz Ljubljane." Takrat mi je tudi povedal, da so Nemci ponujali pomoč za Turjak, v Ljubljani pa je dobil odgovor: Mi ne potrebujemo nobene nemške pomoči! Naše vodstvo je neomajno zaupalo v Angleže in za to vero, zaupanje, je tiste dni izgubilo življenje nad tisoč ljudi. Kardelj pa se je nekje celo hvalil, "... da so tiste dni pet tisoč belo in plavogardistom pokazali pravo pot..." (so jih pobili).

Za konec samo še eno misel. Prepričan sem, da človek, ko zre smrti v oči in ve, da je z njim konec, nekako odvrže vse posvetne reči in se oklene misli, ki mu pomeni vse. Pred to steno večnosti je v kočevski ječi stal tudi kaplan France Malovrh, ki je kaplanu Mavcu naročil: "Povejte onim v Ljubljani, da je samo v slogi moč. Vsi medsebojni spori naj prenehajo, sicer bodo zahtevali še večje žrtve..." Kako globoke in resnične besede!

Ko smo kasneje nastopali kot domobranci, smo zmagovali, ker smo bili edini in složni. Ko je vodstvo spet prilezlo iz svojih skrivališč in so Rupnika prisilili k odstopu, se je začela uresničevati tudi Malovrhova napoved. Po Vetrinju je Slovenija postala en sam grob, a tedaj ni bilo več škofa Rožmana, da bi tolažil, in tudi ne gen. Rupnika, da bi narod še enkrat poklical na okope. Slovenija je za petdeset let padla v komunistično sužnost in bo vzelo še dolgo, da se bo narod otresel te tuje, lažne ideologije. Začetek in obenem zadnji opomin pred to usodno narodovo nesrečo pa je bil Turjak: takrat je bil še čas, da stopimo na pravo pot, a voditelji so ta klic preslišali. Tudi danes, 50 let pozneje, naši novi voditelji še vedno ne vidijo žrtev in se prav tako igrajo z narodovo usodo.

S. Pleško

ZA PEDESETLETNICO GRČARIC

Letos v septembru bo 50 let odkar so oddelki komunistične vojske s pomočjo italijanske artilerije po tridnevni bitki premagali slovensko četniško postojanko na Grčaricah. Ta četniška skupina, ki je štela 204 borcev, je bila do tedaj edina od zaveznikov priznana vojaška enota v borbi proti okupatorju na Slovenskem.

Objava mojih spominov naj ima dvojen namen. Pomaga naj bodočim zgodovinarjem pri resnični ocenitvi tragičnih dogodkov v tistem času pri nas v Sloveniji. Predvsem pa naj bi bil ta zapis častni spomin junakom - soborcem Slovincem, ki so bili kot enota prva žrtev ambicij naših komunistov v borbi za sovjetizacijo slovenskega ozemlja.

Naj počivajo v miru v zemlji, katero so z vso dušo ljubili in do zadnjega junaško branili in darovali zanjo svoje

življenje!

Spominjam se čevljarja v Ljubljani, soseda, komunista, ki mi je obljubil nove škornje in usnjen pas za pištolo, če bi se pridružil partizanom. Njegovo ponudbo sem odklonil in se sedemnajstletni fant odločil za četništvo, predvsem zaradi že v uvodu omenjenih razlogov.

Prvi organizacijski sestanek tega slovenskega četniškega odreda je bil julija 1943, v lškem Vintgarju. Zbralo se nas je okrog 60. To je po današnjih pojmih majhna skupina, vendar je to število takrat predstavljalo vsaj eno partizansko brigado. Med nami je bilo število bivših poklicnih jugoslovanskih oficirjev in podoficirjev. Komandant odreda je bil major Borut Koprivica, ki je bil do razsula aktivni žandarmerijski major. V skupini so bili možje v najlepših letih in mladi kmečki fantje prostovoljci.

Jaz sem bil najmlajši, oficirski kadet, edini tistih, ki jih je vodstvo namenilo izobraziti v oficirski kader. Oboroženi smo bili največ z lahkim orožjem, zbrojevke in nekaj minometev. Jaz, kot najmlajši, sem nosil kratko puško znamke Mauser.

Naš prvi pohod je bil na Dolenjsko, naš cilj pa je bil grad Otočec. Hodili smo po gozdovih in to le ponoči preko llove gore, Metnaja, Čateža in Mirne... Med potjo so se nam pridružili številni prostovoljci. V gradu Otočcu smo se utrdili; tako je bila naša prva, čeprav le začasna postojanka. Tam so nas komunisti meseca julija tudi prvič napadli. Temu napadu je sledilo še več izzivalnih napadov. Ker je grad na otoku, na reki Krki, je dostop možen le preko mostu. Vse napade smo odbili po dolgem

dalje na str. 8

ZA PETDESETLETNICO GRČARIC nadaljevanje s str. 7

streljanju. Vkljub premoči sovražnika in tudi hudi borbi ni bil na naši strani nihče ubit.

Grad Otočec smo zapustili koncem julija. Umaknili smo se k Sv. Gregoriju pri Sodražici, od tam pa v začetku septembra v vas Grčarice. V tej vasi je bilo število praznih hiš, katere so zapustile nemške družine (Kočevarji), ki so se vrnili v Hitlerjev Reich.

Hitro smo preuredili nekatera poslopja in si ustvarili začasno postojanko z utrbami. Tukaj smo imeli namen počakati prihod četnikov iz hrvaškega Korduna in pa iz Like. Tam so jih napadali ustaši. Danes se čudim, zakaj je vodstvo izbralo prav to vas za postojanko. Vas se namreč nahaja v dolini in naše utrdbe je bilo težko braniti pred napadi.

Takoj po razpadu Italije, 8. septembra 1943, in s povezavo italijanskega okupatorja s komunisti, se je začelo premikanje komunističnih enot proti naši postojanki. Spominjam se pogovorov glede morebitnega umika iz Grčaric, vendar do tega ni prišlo. Po napadu je bil tak umik, zaradi močne koncentracije komunističnih enot, nemogoč. Pri obkolitvi in napadu na našo postojanko, ki je sledil, so sodelovale Šerčerjeva, Tomšičeva in Gradnikova brigada. Glavni komandant teh enot je bil bivši jugoslovanski oficir, Srb, Pero Popivoda. Napad na našo postojanko se je začel zjutraj 8. septembra 1943. Razdeljeni smo bili na štiri bataljone. Vsak bataljon je imel približno petdeset mož. Prvi in drugi bataljon sta bila utrjena v hiši na hribu, jugozapadno od cerkve. Tretji in četrti bataljon pa sta bila utrjena v nekdanji gostilni. Imeli smo dva radiotelegrafista, ki sta držala zvezo z Ljubljano in s tedanjjo jugoslovansko vlado v Londonu. Stalno zvezo med omenjenimi bataljoni so držali kurirji. Razdalja med bataljoni je bila približno petsto metrov.

NAPAD

Prvi dan. Napadeni smo bili zgodaj zjutraj. Napadi so bili sporadični. Ko je streljanje ponehalo, so nas klicali na

predajo. Uprizorili so tudi nekakšna premirja, s pismi, katere so prinašali njihovi kurirji. Prvi dan smo še imeli zvezo s tretjim in četrtim bataljonom. Iz Ljubljane smo dobili vest, da naj vztrajamo, ker je pomoč na poti. Italijani so obstreljavali našo postojanko z dvema topovima. Živo se spominjam, da sem slišal artilerijske komande v italijanščini. Odbili smo vse napade.

Drugi dan. Zveza med bataljoni je bila drugi dan borbe prekinjena. Topniški ogenj na našo postojanko se je poostiril. Bunker v katerem sem bil jaz, je bil po treh bitkah popolnoma razbit. Vojaštvo je bilo izčrpano duševno in telesno. Dobava hrane je bila nemogoča, zalog pa nismo imeli. Spanec je bil pa tudi nemogoč. Zveza z zunanjim svetom je bila pretrgana.

Tretji dan. Naš komandant Borut Koprivica je bil smrtno ranjen. Italijanska artilerija je razdejala vse utrdbe. Bili smo v ruševinah in tako pokriti s prahom, da drug drugega nismo spoznali. Težko je bilo držati upanje, posebno še po smrti komandanta Koprivice, ki si je po težkem trpljenju sam končal življenje. Ker smo imeli tudi dosti mrtvih in ranjenih, je bilo težko upati na kakšno koli že pomoč. Danes bi to situacijo imenovali "battle fatigue". Privilili smo v začasno premirje. To premirje je sovražnik izbral in se je začel počasi in previdno približevati našim razbitim utrbam. Mi smo verjeli obljubam in pogojem premirja in zaradi tega na približajoče se partizane nismo streljali. Ta tipična boljševiška ukana in pomoč italijanske artilerije nas je premagala. Ostalo nas je še 180 borcev.

Takoj po vstopu v naše razbite utrdbe so nas partizani začeli razoroževati in nas po dva in dva povezali z žico. Nagnali so nas k cerkvi, kjer nam je komunist, poveljnik Pero Popivoda, priznal, da smo se sicer dobro borili, vendar nam on sedaj postreže z marksistično-leninsko juho o izdajalstvu. Meni vključno utrujenosti ni šlo v glavo, kako da nas je ta mož, z boljševiško zvezdo na čelu, obsoja kot narodne izdajalce, nas, ki smo nosili insignijo jugoslovanske, od zaveznikov priznane vojske.

Zvezane so nas odpeljali proti Jelendolu. Med potjo so nas zmerjali, suvali in v nas pljuvali. Najbolj prostaško so

se obnašale partizanke. V Kočevju nas je pozdravila tolpa komunističnih pristašev z vpitjem, psovkami in udarci. Zaprli so nas v grad, kjer so imeli ječe. Na vseh oknih so bile rešetke. Natlačili so nas najmanj trideset v eno sobo. Niso nam dali niti vode in žejna je bila neznosna. Mnogi med nami so zboleli za grižo, na stranišče so nas pustili šele po dolgih prošnjah.

Uprizorili so javni proces in obsodili na smrt, kot izdajalce, trideset oficirjev. Neki komunistični veljak je paradiral za javnega tožilca. Oficirji so bili odpeljani in vsi so bili ustreljeni. Morilci so se vrnili z oblekami umorjenih. Naslednji dan so brez procesa ali sodbe postrelili ostale borce, z izjemo mladoletnikov.

Mene so poklicali k zasliševanju ponoči. Stali sem moral pred žarometom, ki mi je bil namerjen v oči. Tako nisem nikoli videl obrazov mojih zališevalcev. Po glasovih bi sodil, da me je zasliševalo kakih šest oseb. V sobi, ki je smrdela po znoju in cigaretnem dimu, sem bil obsojen na nedoločeno dobo prisilnega dela pri partizanih. Nas, ki smo preživeli, so odpeljali v gozdove, kjer je bil njihov štab. Naša dolžnost je bila prinašati vodo za njihovo splošno uporabo.

Čez nekaj časa, ko smo se navadili reda našega novega življenja, smo začeli delati načrte za beg. Do studenca, kjer smo zajemali vodo, je bilo dve uri hoda. Skupina dvanajstih ujetnikov, pod stražo dveh oboroženih partizanov, je naredila to pot vsak dan. Nekega deževnega dne je ta skupina ujetnikov razorožila stražarja in pobegnila. Za njihovo usodo nisem nikdar točno zvedel. Isti dan smo se trije drugi ujetniki: Andrej Mehle iz Ljubljane, Tone Jakoš iz Bizovika in jaz, med delom v gozdu, po dogovoru razpršili vsak v svojo smer. Premočen in sestradan sem se skrival po gozdovih in se bližal Ljubljani. Ko sem se vrnil domov oslabel, prepaden in umazan, me domači skoraj niso prepoznali. Zvedel sem, da je bila zame darovana maša zadušnica na vernih duš dan, ker so domači mislili, da sem bil tudi jaz žrtev Grčarič.

Peter Pavlin, O.L.S.
Toronto, Kanada

S PROŠNJO ZA OBJAVO

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

CANKARJEVA 1/II
61001 LJUBLJANA
SLOVENIJA
TF 061/210-748, 210 360,
TF +38 61 210 738, 210 766,
FAX: 061/210-732, +38 61 210 732

Ljubljana, dne 21. septembra 1993

Gospod
Ludvik JAMNIK
79 Watson Ave.
Toronto, Ont. M6S 4E2
Canada

Spoštovani gospod Jamnik,

v časopisu Slovenska država (jun. jul. 1993, XLIV, št. 6-7, str. 10), ste objavili nepodpisani članek "Monopol SIM-a v Republiki Sloveniji". V članku je vrsta neresnic in tudi neresnic, zato Vas prosim, da v prihodnji številki našega časopisa objavite tele pismo:

Spoštovani gospod urednik,

v zvezi z nepodpisanim člankom "Monopol SIM-a v Republiki Sloveniji" (Slovenska država, jun. - jul. 1993, XLIV, št. 6-7, str. 10) kalim posredovati vam in bralcem našega časopisa naslednja stališča Slovenske izseljenske matice, iz katerih je razvidno, da je v objavljenem članku zapisanih več neresnic in neresnic:

1. Zelo bi bili veseli, če bi res sponzorji sofinancirali delo Slovenske izseljenske matice, kot vi pišete, vendar žal ni tako. Vsekakor pa je Vaša ideja dobra in jo bomo skušali uresničiti.

2. Slovenska izseljenska matica ne nasprotuje delu drugih institucij, ki se ukvarjajo z istimi ali podobnimi vprašanji (čeprav najbrž veliko drobljenje sil ne bo ravno v korist samih izseljencev) in smo vedno pripravljeni tudi na snakovrsten način s njimi sodelovati, kar se že občasno dogaja. Ni pa SIM mogoče pristati na to, da bi se njeje snovno odzval del sredstev namenjen za plače uslužbencev, pač pa bi si, pa naša menjava, morali skupaj priznati, da bi Republika Slovenija za ta namen namenila več sredstev.

3. Od kod "se sliši", da so "mnogi takezvani 'kulturni' delavci SIM-a v tujini" "še dolgo leta plačevani", tega ne vem. Če veste vi, bi prav rad videl dokaz o tem, sicer pa smatram, da je ta trditev izmišljena.

4. Nehte se tudi glede "dosmrtna sinecure" (kot pišete vi) ob sedanjem "vodstvu SIM-a". Niti jaz niti prof. dr. Matjaž Klemenčič nisva za svoje delo plačana in zato SIM za naju ne more biti kakšna sinecura, ker ova obo redno zaposlena kot

- 2 -

univerzitetna profesorja.

Tudi za g. Prešerna in g. Roglja Slovenska izseljenska matica ni sinecura, saj merata za svoje osebo dohodke pošteno opraviti svoje delo.

5. Od kod vam podatek, da se SIM pri plebiscitu in pri volitvah ni "ravno pretrgala", ne vem. Morda pa lahko nevedete katere od drugih institucij, ki sodeluje z izseljenci je več sterila kot SIM ob tej priliki ali ob priliki volnje v Sloveniji? Kako tudi lahko sklepate, da SIM goji še vedno "pobožne želje po 'Titovi Jugoslaviji'" tudi ne vem. Si morda kdaj preberete reviji Redna gruda in Slovenija?

6. Kaj mislite a "kulturnim skakanjem" na vem (morda tudi ptevanje višakih slovenskih državnih uradnikov?), vsekakor pa vem, da so bila gostovanja slovenskih kulturnih skupin v tujini in gostovanja slovenskih izseljenskih društev (zborov, folklornih ansamblov, kulturnih društev) vedno lepo sprejeta, najsi bo med rojaki v tujini ali v Sloveniji. Če trdite drugače, potem si pač ne morem misliti, da ste bili kdaj na teh gostovanjih sami prisotni.

7. Tako neobjektivno poročanje in s tako napačnim ocenjevanjem dela Slovenske izseljenske matice, ste seveda napravili največje moralno škodo časopisu Slovenska država in Vaši uredniški politiki. Vabim Vas, da se v prihodnje obrnete za informacije tudi na Slovensko izseljensko matico in prepričan sem, da do takih obdelitev ne bo več prihajalo.

Vas lepo pozdravlja
Dr. Mirko Jurak
Predsednik
Slovenske izseljenske matice

Spoštovani g. dr. Mirko Jurak,

Neradi se spuščamo v polemike. Ker pa želimo ohraniti kredibilnost pri svojih bralcih, moramo navesti vire za informacije o katerih trdite, da so "netočne in neresnične".

Ad 1. & 2.: Informacije so iz intervjuja z dr. Petrom Venceljem, ki jih objavlja časopis Slovenec, dne 10. aprila 1993. Tam dr. P. Vencelj pravi: "SIM ima še vedno v proračunu dva vira: eno je kulturni del..., drugi del pa je iz ministrstva, od koder DOBIVA PLAČE za zaposlene ter SREDSTVA ZA MATERIALNE STROŠKE. SIM DOBIVA SREDSTVA TUDI OD SPONZORJEV..." (ibid).

Toliko za SPONZORJE. Da bi Vi g. prof. in prof. Klemenčič za svoje delo pri SIMU ne uživala nobenih bonitet, je za nas novica, saj je znano, "da v Sloveniji nihče ničesar zastonj ne naredi." Človek bi mislil, da dobivata za svoje garanje najmanj kake nagrade. Pri sinekuri pa ne gre samo za plačo, ampak tudi za "tenure". Ali so bili ti položaji kedaj od ministrstva razpisani? Kako to, da na teh mestih sedijo gospodje (tovariši) že doja desetletja, (pa v tem času niso NIKOLI obiskali v Kanadi katero društvo političnih emigrantov; pa kako naj bi, saj je pred kratkim seznam organizacij v Kanadi, ki ga vodi Ministrstvo v Ljubljani pokazal, da naših organizacij sploh ni na seznamu - na listi!

Ad 3. Kdo pa plačuje razliko med \$ 250.00 in dejanskimi stroški za kulturne skupine, ki jih vsako leto vodijo v Slovenijo na večtedenske turneje?

Ad 5. "SIM se pri plebiscitu in volitvah ni ravno pretrgnila". To je res. Ko smo nabirali prispevke za podporo demokratičnim strankam DEMOS-A, ni bilo dosti sodelovanja. Neki poznani pripadnik (ali celo funkcionar SIMA) je dejal, da je zanj "Jugoslavija bila dobra država!" Zakaj, tega ni pojasnil, dasi je gotovo moral imeti za to razloge!!! Da pa so Simovci gojili pobožne želje po Titovi Jugoslaviji, je vsem Slovencem več kot znano. Saj vemo, da so proslavljali 29. november in Titov rojstni dan v UDBINIH pristaniščih.... V Kanadi so tega trinoga pozdravljali "v bratskem zagrljaju" kot kaže spodnja slika.

Na sprejemu, ki ga je predsednik Tito privedel v Kanadi, so se zbrali številni naši rojaki. Na sliki od leve proti desni: Dora Hlad, Ludvik Stegu, Matjaž Vrščič, žena predsednika Tita Jovanka, predsednik Tito, Greta Fister, Leon Fister, Merta Stegu in ambasador dr. Tode Čuruvija. Sprejeli: Kristan Hlad, Jože Šajn in Tone Vrščič.

Zastopniki SIM-a so obiskali Tita v Ottawi 1972. leta.

Neka gospa (SIMKA) ga je pa (trinoga Tita) vsa iz sebe poljubljala.

Ti ljudje so tudi dolga leta nasprotovali našemu delu za SAMOSTOJNO SLOVENIJO. Priznati pa je treba, da so pri nabirki za odpravo vojne škode leta 1991 učinkovito pomagali.

Res je pa tudi, da bi pogostejši stiki lahko razčistili nejasnosti. Sedaj, ko imamo medsebojne naslove, bo menda to lažje.

Dr. Peter Vencelj
državni sekretar za Sloven-
ce po svetu.

Župnijska hranilnica in posojilnica "Slovenija"

Vam nudi razne finančne usluge. Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

Poslužite se naše
slovenske finančne ustanove!

URADNE URE

na 618 Manning Ave., Toronto

Torek-sreda	10am - 3pm	
Četrtek-petek	10am - 8pm	
Sobota	10am - 1pm	Tel.: 531-8475

na 739 Brown's Line, Toronto

Torek-sreda	10am - 3pm	
Četrtek-petek	10am - 8pm	
Sobota	9am - 12pm	Tel.: 255-1742

v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem

Petek	1pm - 8pm	
Sobota	10am - 1pm	Tel.: 578-7511

130 LET PO GETTYSBURGU IN 50 LET PO TURJAKU, GRČARICAH

Te dni poteka 50 let odkar smo Slovenci preživeli vrsto najbolj tragičnih dni v slovenski zgodovini: Turjak, Grčarice, kočevski proces, sledeči poboji po Sloveniji in končno farso nelegitimnega "parlamenta" v Kočevju.

Žrtve, žrtve, žrtve....!

Slovenci se v svojem zanosu, ki je dostikrat produkt inferiornega kompleksa, ponašamo, da smo najbolj delaven in najbolj inteligenten narod na svetu. Ni zanikati, da je Slovenec delaven in iznajdljiv, toda ta ocena mora biti umerjena z realnostjo. Tudi drugod po svetu so delavni in inteligentni ljudje. Kdo med njimi zasluži najvišjo oceno, bo pokazala bodočnost...

Gotovo je pa eno, da so med Slovenci še vedno komunisti in njihovi oprode, katerih sovraštvo in želja po maščevanju še danes presega vse druge barbarske primere, vključno današnje na jugu Balkana.

Kako bi si sicer razlagali, da je Matija Maček še malo pred smrtjo v bolnišnici izjavil: "Še več bi jih morali!.." (P. Urbanc, Tiskovna poročila & kom. okt. 1. 1993).

Kako to, da še danes po 50 letih podirajo Lipo sprave, vandalizirajo Ehrlichov križ v Streliški ulici, onečaščajo spominske plošče domobrancev po Dolenjskem, z anonimnimi kljuci grezijo protikomunističnim obiskovalcem, ki iz Amerike obiskujejo grobove od komunistov pobitih sorodnikov in prijateljev v Rogu in Teharjih? In končno, ne kažejo nobenega obžalovanja za cca 30.000 pobitih nasprotnikov komunistične revolucije.

Da to delajo komunisti, bi še razumeli. Saj vemo, da je njihovo geslo, da so za dosego njihovih marksističnih ciljev dovoljena vsa sredstva. Težje pa razumemo zagrizenost, netoleranco, pri komunističnih oprodih, krščanskih socialistih, ki pri zasledovanju svojih političnih ciljev ne kažejo prav nobenih krščanskih nagnenj ali tolerance do ljudi, ki se ne dajo premotiti z njihovimi utopističnimi socialističnimi obljubami.

Primer take nekrščanske geste je bilo blokiranje Domobranske resolucije na SSK v Ljubljani, v juniju 1991, s strani enega funkcionarja najvidnejših ideologov Krščanskih socialistov in istočasno Slovenske krščanske demokracije.

Pa kako nebi! Saj spomenica, ki jo je pomagala koregirati z vnemo tud i ga. Spomenka, med drugim pravi: "...DA SLOVENSKI SVETOVNI KONGRES VERJAME, DA SO SLOVENSKI DOMOBRANCI IZHAJALI IZ DOMOLJUBNIH NAGIBOV, V KOLIKOR SO SE PO VESTI UPIRALI REVOLUCIJI, KI JE PREDSTAVLJALA PREVRATTEMELJNIH, OSEBNIH IN DRUŽBENIH VREDNOT. VERJAME, DA STA BILA NJIHOV NAGIB IN NAMEN LEGITIMNA IN JE TOREJ OZNAKA NARODNEGA IZDAJSTVA KRIVIČNA!"

Spomenica torej priznava, da je šlo v Sloveniji med vojno za revolucijo. Priznati toliko opevan NOB v glavnem kot REVOLUCIJO, pa pomeni na eni strani odpovedati se večdesetletni kleveti o izdajalcih; kajti v revoluciji ni izdajalcev: so samo zmagovalci in premaganci.

Po drugi strani bi odobritev RESOLUCIJE dopuščala tudi priznanje, da so Krščanski socialisti, ki so pod vodstvom Edvarda Kocbeka pri tej revoluciji sodelovali in podpirali komuniste, sokrivi vseh zločinov od leta 1941. naprej, ki jih je skupno z njimi povzročala politična veja KPS. Sedaj bi se radi tej krivdi izognili in tako kot 'Trojanski konji' rinejo v stranko SKD z organiziranjem "Socialnega krila te stranke", katero bi radi vodili. Ko bo širše članstvo SKD to igro dokončno spoznalo, se bo od take socialistične grupe, s 'socializmom na kvadrat' oddaljilo. Kaj ni imela že osnovna SKD dovolj socialnega programa, ki ga je sprejela po naukih papeških socialnih okrožnic?!

Leta 1985 smo v S.D. objavili članek pod naslovom "Fourscore and seven years ago....", ki opisuje predajo premagane armade Južnih konfederativnih čet zmagoviti Severni (Union) armadi Amerike. Zdi se nam, da je ta članek

aktualen tudi danes, zato ga delno ponatiskujemo v opomin zakrknjenim zaslepljencem in v premislek apatično indiferentnem Slovencem, ki o preteklosti ne marajo nič slišati in jih skrbi samo materialistična bodočnost, pa pri tem prezrejo resnico, da zgodovina navadno terja obračun za storjene krivice. To je tudi razlog, da pri volitvah še vedno volijo za komuniste.

Sledi ponatis iz jan. 1985 S.D.: "Fourscore and seven years ago...":

FOURSCORE AND SEVEN YEARS AGO...

Pred 87 leti

so bile prve besede enega najslavnejših in najkrajših govorov v zgodovini svetovnih državnikov.

Spregovoril jih je ameriški predsednik Abraham Lincoln, dne 19. novembra 1863, v sredi državljanske vojne, ob priliki slovesne posvetitve narodnega pokopališča v kraju Gettysburg 23.000 padlim borcem Severne (Union) armade. Ti so v prepričanju v pravilnost svojega stališča dali svoja mlada življenja v borbi proti Južni (Confederate) armadi, ki je prav tako verovala, da ima pravico svojo odločitev odcepitve od Severa, braniti tudi z orožjem. To je bila ena najbolj tragičnih državljanskih vojn, ki je kruto terjala nad 600.000 ameriških življenj. Govor, katerega je predsednik Lincoln zaključil z zgodovinskimi besedami: "... da bi ta narod, z Božjo pomočjo, doživel novo rojstvo svobode, ..., da ti ne bi umrli zastonj, da oblast naroda - iz naroda za narod - ne bo izginila iz obličja zemlje!", je bil vseskozi pomirjevalen, spraven, ko je pozival na edinstvo.

Dobre dve leti pozneje - 1865 - je isti Lincoln, ob priliki sprejemnega govora za drugo obdobje svojega predsedovanja, ponovno pokazal toliko tolerance in človečanstva, kot jo, na žalost, ne moremo najti pri drugih državnikih pod podobnimi okoliščinami, ko je pozival vse državljane:

"... Z mržnjo do nikogar,
s širokogrudnostjo do vseh,
z odločnostjo v pravico,
kot nam jo je dal
razumeti Bog,
si prizadevajmo,
da bomo končali delo,
ki ga opravljamo:
CELITI NARODNE RANE!"

Zgodovinarji poročajo, da je predaja generala Roberta E. Lee-ja, vrhovnega poveljnika Južne armade, zmagovitemu generalu Ulysses Grantu, poveljniku Severne armade, na Cvetno nedeljo 1865, bila izvršena s tako mero ponižnosti, pravičnosti in človečanstva, da je postal klasičen primer "predaje s častjo".

Vojakom Severne armade je bilo prepovedano javno kazati navdušenje nad zmago s kakršnimikoli vzkliki, ko je bila predaja javno naznanjena. Do smrti sestradanim vojakom Južne armade so - na povelje generala Granta - takoj razdelili velike količine hrane. Ostali pogoji predaje so bili tako širokogrudni, da je bilo dovoljeno premaganim vojakom, takoj po predaji in razorožitvi, oditi na svoje domove. Na prošnjo generala Lee-ja, naj vojakom, ki so imeli svoje konje, dovolijo, da jih vzamejo s seboj na domove, je general Grant dal pristanek z besedami: "... da bodo lahko takoj začeli orati svoja polja", v času razvijajoče se pomladi. Vsem oficirjem Južne armade je bilo dovoljeno obdržati orožje.

Generalu Severne armade Chamberlainu, ki se je sam udeležil najhujših bitk te revolucije, je bila določena dolžnost nadzorovanja predaje orožja in zastav premagancev. Svoj podroben opis teh tragičnih in ganljivih trenutkov je general Chamberlain zaključil z naslednjimi besedami: "... ko so regimenti Južne armade drug za drugim vojaško pozdravili in odložili orožje z izrazom

agonije in oddajali s solzami in krvjo premočene zastave, pred katerimi so poklekali, jih poljubljali in jih pritiskali na prsa, na naši strani ni bilo slišati niti glasu, niti trobente, niti bobna, ne veselega vzklikanja, niti ne šepetanja ničevega hvalisanja nad zmago, niti migljaja vojakov. V ozračju je vladala čudna tišina, zadržanje diha, kakor da bi šla mimo nas sama smrt. Nismo se mogli premagati, da ne bi vsi padli na kolena in prosili Boga za usmiljenje in odpustanje".

Tako so opisali zgodovinarji nesrečni konec strašne državljanske vojne mlade Amerike, katero še danes nekateri tako radi in krivično označujejo kot deželo 'neciviliziranih, divjih cowboy-ev', ki so pa v svoji primitivnosti pokazali več humanosti, kot najbrž nobena družba istodobne ali poznejše evropske 'civilizirane' elite.

Ne bomo poskušali niti z besedico primerjati teh zgodovinskih dogodkov z dogodki med zadnjo svetovno vojno in takoj po vojni v Sloveniji, saj bi bilo morje črnilo, ki bi to razliko skušalo opisati, le kapljica v širokem oceanu. Zgodovinarji trde, da se še danes po 120 letih te revolucije med Amerikanci Juga da čutiti in zaslediti lahka bolešt ob spominu na te dogodke, kljub zgoraj opisanim širokogrudnim postopanjem s premaganci.

Ali se potem lahko čudimo, če je med Slovenci-premaganci še vedno zarezana globoka rana, ki nam jo je zadal vse manj civiliziran zmagovalec?

AK

Spomenik 2. Maryland Infantriji C.S.A. premaganim Confederate States of America, dedicated 1886, pa ga do danes še nihče ni oskrnil...

SLOVENSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA

646 Euclid Ave., Toronto M6G 2T5
Tel: (416) 532-4746 Fax: (416) 532-5134
747 Browns Line, Toronto Tel: (416) 252-6527
John E. Krek's Slovenian (Toronto) Credit Union

OFFICE HOURS

Monday	10 a.m.	- 4 p.m.
Tuesday	10 a.m.	- 8 p.m.
Wednesday	10 a.m.	- 4 p.m.
Thursday	10 a.m.	- 8 p.m.
Friday	10 a.m.	- 8 p.m.
Saturday	10 a.m.	- 1 p.m.

NEW TORONTO

Tuesday	1 p.m.	- 8 p.m.
Thursday	12 p.m.	- 8 p.m.
Friday	11 a.m.	- 8 p.m.
Saturday	9 a.m.	- 12 noon

BITI ČLAN
HRANILNICE -
JE V KORIST TEBI IN V
POMOČ PRIJATELJU!

IGRANJE Z BESEDAMI DA SE PRIDOBI NA ČASU

V prejšnji številki Tabora sem omenil, da je nas, preživele borce, bolj zbolel sklep Polajnarjeve skupščinske komisije za varstvo človekovih pravic, Stresove Pax et Justitia, Bavconovega Sveta za isto, poleg drugih, od katerih pa nismo dosti pričakovali, da se ne raziskuje medvojnih zločinov od l. 1941 - 1945, torej samo tiste, storjene po letu 1945. morda še storjen nad domobranci iz tega leta. Za Bavcona je potem prišlo na dan, da je bila sramota s strani slovenske vlade odlikovati človeka, ki je bil zamešan že prej v umazane zadeve, za slovensko osamosvojitvev pa ne samo, da ni s prstom mignil, upiral se ji je na vse kriplje. Ponovil se je primer Boterija, urednika Mladine, ki je po eni strani pisal vse mogoče o komunističnem monizmu in zatiranju, po drugi pa lepo sodeloval s Službo državne varnosti in ji izdajal svoje sodelavce pri reviji: Janšo, Borštnerja, Tasiča in Zavrla. Sedaj je skupščina državni zbor, komisije bodo odbori; raziskovanju so prisodili drugačen pomen kot preiskovanju, češ, da je raziskovanje ena stvar, vse nekaj drugega pa je preiskovanje. Seveda, če se pri tem kdo spomni na preiskovalnega sodnika in njegovo vlogo, ta je bila res preiskovalna, čeprav je bila tudi raziskovalna, samo da je od preiskave bil odvisen nadaljnji proces in sodba, medtem ko raziskovati, to more vsakdo sam. Ne bom našteval še drugih komisij, javnih in zasebnih, ker je od njih števila odvisna važnost stvari, ki se skuša odkriti ali zakriti, odmotati ali še bolj zamotati, da se nihče več ne znajde v zmešnjavi. Teh pa je bilo kar precej!

Omenil sem, da smo od teh največ pričakovali in tudi najmanj dobili, bolje rečeno: Nič! Mislili smo tudi, da bodo že zaradi tega posegli v tista revolucijska leta, ker imajo akademsko izobrazbo, torej da bo raziskava, če ne preiskava, potekala z največjo mero racionalnosti in da se bodo poslužili metod, ki veljajo za vsakega resnega zgodovinarja: "Iščimo vzroke za razumevanje posledic!" Posledice so bile strašne, torej so morali biti tudi vzroki strašni za tako morijo. Toda ne; že ob ustanovitvi teh komisij so takoj izjavile, da ne bodo raziskovale revolucijskega meddoba, ampak samo dogodke po koncu vojne. Pokojnemu Edvardu Kocbeku so se še Spomini iz teh mesecevin let tako zamešali in izgubili, da jih ne omenja v njih. Zgodovina bo ostala brez njegovega pričevanja, čeprav je tudi dosti vedel - (in soodločal.. Op. uredništva S.D.) o takratnem dogajanju.

Pričakovali smo dosti od srečanj nekdanjih nasprotnikov na radiju in TV; sedaj vemo, da ni treba pričakovati trohice resnice, ki bi prodrla na dan iz pogovorov med nekdanjimi partijskimi funkcionarji in nekdanjimi domobranci. Danes mečejo krivdo za vse na Srbe, na Simo Dubajiča, KNOJ, jugoslovansko OZNO, razjarjeno ljudstvo, skratka: Na Laha iz Gaja! Kadar smo pri nas vsi vedeli, kdo je kaj zagrešil, pa nismo marali povedati, smo ga odpravili s tem rekom.

Sedaj, ko skupščina ni več skupščina, ampak državni zbor, bo odpadla tudi Polajnarjeva komisija, ki je imela že v dolgem naslovu tudi namen, za katerega naj bi delovala: Komisija za raziskavo povojnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih nepravilnosti. Sestala se je skupina krščanskih demokratov, ki bo ustanovila novo parlamentarno komisijo, ki bo preiskovala medvojne likvidacije zraven povojnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in še nepravilnosti povrh. Nekaj je že na papirju, toda če bo nova komisija delovala s tako zavzetostjo in brzino in na tak način kot prejšnja, moram reči, da bo isto kot nič. Rekel bi celo, da gre za namerno odlašanje, da se izgubi čim več dokazilnega materiala, da pomrejo priče, ki so pobijale in bila na tem, da bodo pobite, da se pozabi in izgubi vse, kar je v zvezi s temi strahotnimi dogodki. Duhovno življenje je za lansko leto objavilo 108 smrti med nami v Argentini in če bodo komisije delale s takim zagonom kot so dosedaj, čez par let ne bo treba več spraševati, kdo je kriv največjega narodnega zla, ker nikogar iz tistih časov ne bo več med živimi.

Ostalo pa bo zapisano v Prunkovi zgodovini in po njej bodo učili bodoče slovenske rodove. Na strani 126 pod naslovom Partizansko vojvodstvo (prej so uporabljali tudi izraze samovolja in sektašenje) je v osmih vrsticah opisano to vojvodstvo. Ni kaj reči: če je Prunk posvetil 1500 pobitim in strahotno mučenim Slovencem, ki niso imeli še nobenih zvez z okupatorji samo osem vrstic, zakaj naj bi se Polajnarjeva komisija trudila in delala bolj hitro? Zakaj naj bi se Stresova komisija mazala in preiskovala sumljive poboje tam nekje na Dolenjskem, če se pa še za svoje sobrate ni pozanimala, od katerih je bilo od 400 kar 327 zaprtih dolga leta ne da bi v veliki večini primerov sploh vedeli, zakaj so zaprti?

Morebiti se bo dalo pa še kaj iztisniti tako za ene kakor

G R O B O V I

+ Misijonar č.g. ANDREJ PREBIL, C.M.

Z žalostjo smo sprejeli vest, da se je v 82 letu življenja v Santiago de Chile zadet od možganske kapi za vedno poslovil od nas vseh priljubljeni misijonar č.g. Andrej Prebil. Služboval je kot misijonar na Kitajskem in v Chile, od koder je prišel v Toronto za župnika k fari Marije Pomagaj. Po desetih letih so ga predstojniki poslali v Montreal k sv. Vladimirju in le tri leta nato v Argentino za župnika v Buenos Aires. Njegov resnični misijonski poklic ga je po kratkem času zopet popeljal v Chile, kjer je meseca junija letos umrl kot zvesti duhovnik-misijonar. Kamorkoli ga je zanesla življenska pot, povsod je bil iskreno dobrodošel, saj je bil pravičen ter vedrega in odkritega značaja. Radi smo ga imeli v Torontu in v zahvalo za vsa njegova podvzeta se ga tudi radi spominjamo v molitvi. Bog z Vami, g. Prebil in lahka naj Vam bo zemlja ubogega dela Chile. Pri Stvarniku pa prosite kedaj tudi za nas slovenske Kanadčane!

1. junija je umrl g. Ivan Kavčič st. znani in podjetni slovenski gradbenik v Torontu. Rad je pomagal ljudem. Bil je velik dobrotnik obeh slovenskih cerkva, slovenskih misijonarjev po svetu. Rodil se je pred 81 leti v številni Kavčičevi družini v Šentjoštu. V družini je bilo deset otrok, štirje domobranci od katerih je eden padel že med revolucijo, trije bratje pa so bili vrnjeni maja 1945 iz Vetrinja in pomorjeni. Pokojni Ivan je bil od prvega dne pri vaških stražah. V Šentjoštu je bila ustanovljena prva postojanka v Sloveniji, kjer so se možje in fantje uprli partizanskemu nasilju. Med vojno je preživljal težke čase. Udba ga je nep restano preganjala, zapirala, zasliševala. Ko je uvidel, da ne bo mogel preživljati svoje družine, je 1948 leta pobegnil na italijansko stran in po enem letu emigriral v Kanado. S pridnostjo, vztrajnostjo in težkim delom mu je končno uspelo vsestransko preskrbeti za svojo številno družino.

Dragi Ivan, mirno počivaj v kanadski zemlji! Ženi Francki, otrokom, njihovim družinam in sorodnikom naše iskreno sožalje.

B.P.

druge. Ne! Ker se komisije sprenevedajo, da ni seznamov likvidiranih med vojno, da ni arhivov, če pa so, jih pa komisije ne najdejo. V tem se mi zdi Prunk bolj pošten, čeprav ne vem, če je bil v Vevčah takrat, ko so mlini mleli arhivske tajnosti in knjige, čeprav je kljub temu še marsikateri dokument ali knjiga zašla v emigracijo. Prunk vsaj ne išče nečesa, česar ni več, tudi arhivov ne išče, ker ve, da jih ni bilo, kar pa je obstajalo zapisanega, je izginilo. Seveda ne v Beograd, kakor bi nam radi sedaj natvezili, ampak v privatne arhive ali naravnost v mlino v Vevčah.

Pred nekaj tedni (15. julija 1993) sem bral v "La Nacionu" na stani 6, pod naslovom Izgubljeni otroci imperija o 50 tisočih angleških sirotah, ki so jih po nalogu "very gracious Majesty" deportirali med leti 1947 in 1976 iz Anglije po njenih dominionih, da bi "oživili" z britansko krvjo razpadajoči imperij. Dokazi? Ni dokazov, ker so izginili; angleška vlada, v veliki večini ista, ki je izročila 12 tisoč domobrancev iz Vetrinja v pokol slovenskim komunistom, jih je znala uničiti. Nekaj prej se je angleški narod boril proti nacizmu, rasni diskriminaciji, za človeške pravice, sedaj pa je napravil isto z otroci lastnega naroda. Družba je molčala, ker je dobila 50 tisoč zastojnih sužnjev; arhivi so izginili. Nič ni čudnega, če je grof N. Tolstoj izgubil tožbo proti kriminalcem v belih rokavicah; Margaret Humpfreys, ki "raziskuje" zločin, ne preiskuje! ki ga je na lastnem narodu zagrešila angleška vlada, tudi ni našla nobenega dokumenta; če pa so, ni imela dostopa do njih. Kaj se niso slovenski komunisti poleg Moskve učili tudi pri angleških "gentlemenih", pri najstarejši demokraciji Zahoda? Nekaj od tega se je le prijelo tudi naše strani! Je slovenska družba kaj boljša? Bratstvo in edinstvo že lep čas dokazuje, kakšne ljudi je vzgojilo; sedaj pa imamo opraviti z ljudmi, ki zanalašč zavlačujejo vso zadevo o medvojnih pokolih; prej so se je izogibali, da bodo izginili zadnji dokazi o krvavih zločinih. Besedne igre so zanimive, vendar samo dokler so igre; če se jih pa drži kri, ostane krvavo umazan tudi tisti, ki se z besedami igra. Polajnarjeva preiskovalna komisija še ni ustanovljena, vendar začetki so slabi. Zdi se, da gospodje poznajo slabo emigranško literaturo, kjer bi našli tudi več seznamov za likvidacije, morilci so bili pa celo odlikovani.

Tone Brulc

PETER POLLAK
1932-1993

V zgodnjem jutru v soboto - 2. oktobra 1993 - je umrl znani slovenski rojak Peter Pollak. Umril je po kratki a kruti bolezni na svojem domu v Torontu v krogu svoje družine.

Peter Pollak je bil rojen v Ljubljani leta 1932. Bil je sin znane slovenske industrijske družine. Svojo mladost je preživel v Ljubljani. V Kanado je prišel leta 1960 z ženo Marijo Ahačič-Polak in hčerko Andro. Hčerka Monika je bila rojena v Kanadi. Svoje študije je nadaljeval na McGill univerzi v Montrealu, kjer je dovršil magisterij v kemiji. Zaposlen je bil v mednarodnih podjetjih s podružnicami širom sveta. Kot strokovnjak v industrijski kemiji in nuklearni energiji je potoval in zastopal ta podjetja po celem svetu.

Naj citiram njegovo, za njim žalujočo, ženo Marijo Ahačič-Pollak: "Peter mi ni bil samo mož, ampak tudi moj najboljši prijatelj in svetovalec". Za dobrim očetom žalujeta hčerki Monika in Andra z možem Pavlom. Pokojni zapušča tudi brata Pavleta z družino v Kanadi, sorodnike v Kanadi, ZDA in Sloveniji, kakor tudi številne prijatelje in znance.

Ob odprtem grobu se je od pokojnika z ganljivim nagovorom poslovil župnik cerkve Brezmadežne s čudodelno svetinjo častiti gospod Ivan Plazar.

Iskreno sožalje ženi Mariji Ahačič-Pollak, zelo znani v Torontu, po radijski oddaji "Glas kanadski Slovencev" in hčerkama Moniki in Andri.

Štefka Pavlin.

+SALEZIJANEC č.g. Lojze Luskar, se je v 88. letu svojega garanja za Boga in Slovenijo poslovil od svojih župljanov na Kamnu na Koroškem in odšel k Večnemu po zasluženo plačilo. Njegovemu bratu dr. Francetu, sorodnikom in salezijanski družbi naše iskreno sožalje.

AVGUSTOVA ŠTEVILKA S.D. JE RAD I
POLETNIH POČITNIC IZOSTALA.

NIKOTU JELOČNIKU V SPOMIN

V posebni mapi hranim že leta kup pisem. Pisma, zdaj ponajveč orumenela, nekatera še komaj čitljiva s scafranimi robovi, so emigrantska posebnost.

V teh pismih ni opisa običajnih dogodkov, še manj vremena.

So ponajveč osebna izpoved človeka človeku, položena na papir po resnem preišljanju.

Pisci so tisti ljudje, ki so zaradi mednarodnih vojnih zarot, izgubili domovino.

Segajo te izpovedi preko ideoloških zidov in iščejo tisto, kar je v nas splošno slovenskega in dostojnega.

Med takimi so tudi pisma Nika Jeločnika meni, čeprav ga nisem (kot še večino dopisnikov), osebno poznal.

Srečala sva se šele v Torontu, ko je tu urejeval drugi del zgodovinske knjige: Stalinistična revolucija na Slovenskem.

V dobi, ko je bila Slovenija publicistiki emigranških kulturnikov zaprta, je bil Niko Jeločnik tisti, ki mi je v pismih vspodbujal naj vztrajam pri pisanju v materinščini.

Niko Jeločnik je bil med političnimi emigranti zaradi izrazitega svetovljanstva, redkost. Domačijstvo se mu je upiralo.

"Zdi se mi negacija vsega, kar je Slovencem velikega zapisano že od vojvodskega stola, od Brižinskih spomenikov naprej, od časov lastnega plemstva," je bil zapisal. "Prava slovenska podoba ni v Martinu Krpanu, marveč v finesah Kettejevih sonetov, v Jakopičevih kozmopolitskih barvah, v Plečnikovih arhitekturni simfoniki."

Občudoval je francosko kulturo, posebno delo Paula Claudela; deloval kot dramaturg, režiser in igravec, že v Ljubljani kot slušatelj igralske šole in posebno še v Buenos Airesu v okviru prireditvev Slovenske kulturne akcije, katere soustanovitelj in član je bil.

Da je bil tudi zgodovinar pričata dva zvezka monumentalnega dela že omenjene "Stalinistične revolucije na Slovenskem", ki bo resnemu esejistu v bodočnosti dragocen vir.

Jeločnikov življenjski napor, svetovljansko prepičanje in njegovo umetniško delo, je ovekovčila Zora Tavčar v knjigi "Slovinci za danes".

Niko Jeločnik je bil globok, dober človek in Slovenec.

Božo Kramolc

Koordinator podpisnikov ZDRUŽENJE ŽRTEV KOMUNISTIČNEGA NASILJA

Adamič Lundrovo nabrežje 2, 61000 LJUBLJANA

REPUBLIKA SLOVENIJA

Ljubljana, dne 22.06.1993

Naš znak: Zdr 112

APEL MEDNARODNI IN SLOVENSKI JAVNOSTI

Podpisniki tega Apela obtožujemo oblasti Republike Slovenije, da kršijo človekove pravice. V zadnjih treh letih za ljudi, ki so jim bile v prejšnjem režimu storjene krivice, niso storile nič ali skoraj nič. Pozivi, ki smo jih naslavljali nanje, so bili doslej neuspešni, zato se zdaj obračamo ne le na domačo, ampak tudi na mednarodno javnost.

Ko si je Komunistična partija v času vojne prisvojila oblast, se je razglasila za edino odporniško gibanje na Slovenskem. Kdor ni bil z njo, ga je preganjala in poskušala uničiti. Osvobodilna vojna se je tako spremenila v državljansko in komunisti, ki so v njej zmagali, nekommunistom vsaj pol stoletja niso bili pripravljeni priznati pravic, ki jim kot ljudem gredo. In to še zmeraj velja, tako za žive kot za mrtve.

Takoj po vojni so zmagovalci nadaljevali s preganjanjem in pobijanjem Slovencev, ki so jih zato, ker se niso borili na njihovi strani in zanje, smatrali za sovražnike naroda in njegove izdajalce. Ljudje, med njimi okrog 9.000 domobrancev in beguncev, ki so jih zavezniki 1945 vrnili na ozemlje Slovenije, so izginjali oziroma so njihova skupna grobišča začeli odkrivati šele pred kratkim. Ta čas je bil čas množičnih pobojev, montiranih procesov, razlašanja meščanskega razreda in kolektivizacije kmečkega sloja. Smrt ali izgnanstvo je doletelo tudi avtohtono nemško narodno skupnost, ki je živela na Kočevskem in druge tedanje jugoslovanske državljane nemške, italijanske in madžarske narodnosti.

Ko govorimo o kršenju človekovih pravic v teh primerih, hočemo povedati, da ne prejšnja ne zdajšnja oblast nista objavili seznama pobitih in da njihove grobove še zmeraj iščejo le njihovi svojci. Združenju žrtev komunističnega nasilja, ki je bilo pripravljeno lotiti se takšnega dela, vlada ni pripravljena pomagati ne finančno ne kako drugače.

V povojnem času je bila smrtna kazen zelo pogosta. Tiste, ki so ji ušli, so ponavadi poslali v delovna in koncentracijska taborišča, ostale pa so kaznovali tako, da so jim odvzeli najosnovnejše človekove pravice (ostali so brez državljanstva, poklica, pokojnine, spričevala, potnega lista, premoženja). Enaka usoda je ponavadi doletela tudi njihove družine.

Posebna oblika diskriminacije sta bili "karakteristika" in pozneje uzakonjena "moralno-politična primerčnost", ki je bila pogoj za napredovanje v službi in družbi, in o kateri so odločale partijske organizacije. Učitelji in profesorji so na primer izgubljali službe tudi zato, ker so bili verni.

Nova slovenska oblast, izvoljena na prvih večstrankarskih volitvah aprila 1990, je na vrh svojega volilnega programa zapisala, da bo popravila krivice, ki so bile storjene političnim preganjanjem v času komunistične vladavine. Toda ta obljuba je še zmeraj samo obljuba tudi ko gre za zakon. Doslej nismo doživeli niti generalne revizije stare, totalitarne zakonodaje. Se pravi, če bi hotel nekdanji politični zapornik obnoviti sodni postopek, bi ta potekal po doslej znanih, komunističnih obrazcih.

Glede na vse, kar je zapisano, zahtevamo:

1. zakon o popravni krivic, ki so bile zaradi političnih, ideoloških ali razrednih razlogov storjene žrtvam, nekdanjim zapornikom, preganjanjem in svojem žrtv državljanstva vojne;
2. da te krivice popravi posebna, v te namene ustanovljena državna komisija (in ne redna sodišča!);
3. prizadetim mora država poravnati materialno in nematerialno škodo, civilnim žrtvam revolucije in tistim, ki so bili pomorjeni po vojni, pa vrniti dobro ime (mrliški list, pravica do groba).

ZDRUŽENJE ŽRTEV KOMUNISTIČNEGA NASILJA

Devet organizacij pod gornjim imenom je izdalo Ustavno Deklaracijo. Zakonsko pobudo in Apel mednarodni in slovenski javnosti, da se poravnajo krivice, ki jih je povzročila komunistična revolucija.

Svoj poziv so poslali:

- Generalnemu tajniku Sveta Evrope,
- Komisiji za človeške pravice,
- Evropskemu sodišču za človeške pravice,
- Mednarodni Helsinski federaciji za človeške pravice,
- poslancem v državnem zboru R.S., političnim strankam, organizacijam civilne družbe v Republiki Sloveniji.

Vsi trije dokumenti presegajo našo

TORONTSKA KRONIKA

Anica Resnik

Po visokem poletju sonce že zahaja v jesensko stran. V jasnih dneh se v zgodnjih večerih plazijo dolgi sončni prameni po vrtovih in rosne trave čakajo toplih jutranjih žarkov. Na travnikih in njivah se kopčijo sadovi dobre letine... Zadnje divje cvetje nas pozdravlja ob cestah po deželi in sem in tja že kaplja zlato na zeleno listje. Za nami so ostali brezskrbni dnevi šolskih počitnic, potovanj, piknikov, shodov in veselje vseh vrst, prešernega petja in pogovorov pri bazenih, v senci letnih hišič, na domačih vrtovih polnih cvetja in zelenja... In štejemo poletne mesece in pišemo:...

18. julija so na Slovenskem letovišču najmlajši preskusili svoje moči v športnih tekmah. Franku Krmelju, organizatorju, so pomagali mnogi člani mlajših slovenskih družin, ki preživljajo poletje tam že od zgodnjih otroških let. Prav v tem času so taborili istotam skavti iz župnije Brezmadežne.

Naše žene, vdove iz skupine Vztrajnost, ki jo vodi Cveta Arhar, so za god sv. Ane obiskale deželo Menonitev, zahodno od Kitchenerja. Na svoja potovanja pa vabijo Slovenke in Slovence vseh stanov in starosti. Družabnost, skupni pogovori, so velikega pomena za marsikatero ženo, po izgubi moža, da ostane zdrava, v pomoč sebi in vseh družbi.

zmožljivost objavljanja, dale bi se pa reducirati na naslednjo formulo:

"ZAHTEVAMO zakon o popravni krivic, ki so bile zaradi političnih, ideoloških ali razrednih razlogov storjene žrtvam, nekdanjim zapornikom, preganjanjem in svojem žrtv državljanstva vojne." Tako popravljene krivice bi bile predpogoj sledeče sprave.

Apel so podpisale naslednje organizacije ali društva:

Društvo za odkrivanje in obeleževanje zamolčanih grobov, preds. Franc Ferme.

25. julija smo na Slovenskem letovišču praznovali ponovitev nove maše lazarista Pavla Novaka. S svojimi starši se je na poti iz Slovenije v Argentino, kjer je bil rojen, ustavil v Torontu in s svojim bivanjem med nami pričal o skrivnostnih božjih poteh. Kot poklicni optik s svojo trgovino v Buenos Airesu se je pri 26. letih odločil za duhovski stan, pustil vse svetno in našel rešitev svojih problemov v božji službi.

6. avgusta so Torontčané obiskali pevci koroškega zbora Peca. Ogleдали so si mesto in s pesmijo razveselili občinstvo v dvorani pri Mariji Pomagaj.

15. avgusta, praznik Marijinega vnebovzvetja, proščenje na prekmurski pristavi Večerni zvon. Ta tradicionalni prekmurski dan je obiskala večja skupina rojakov iz Montreala, ki so s petjem pri sv. maši in popoldanskim nastopom dali dnevu poseben značaj in vrednost. Dekliški zbor Plamen, slovenski popevkar Stane Vidmar in domači orkester Alpski glas so priložili svoj dar k popoldanski prireditvi. Marjan Majcen, slovenski veleposlanik v Ottawi, je v tej vlogi prvič pozdravil vse zbrane na proščenju. Ž ženo, Prekmurko, in hčerjo so se v domači družbi kar dobro počutili. Dobrodošli!

29. avgusta smo se na Slovenskem letovišču zbrali za Baragov dan. Sv. Mašo je daroval predstojnik lazaristov, prof. dr. Anton Stres. V svojem govoru po maši je predstavil Lojzeta Grozdeta, dvajsetletnega študenta, mučenca komunistične revolucije v Sloveniji, kandidata

S tem pozivom se obračamo na poslance v državnem zboru, politične stranke, organizacije civilne družbe in na mednarodne organizacije. Do vseh ima Slovenija kot članica Sveta Evrope obveznosti, ki ji jih nalaga Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

Prosimo, da:

- Generalni sekretar Sveta Evrope
- Komisija za človekove pravice
- Evropsko sodišče za človekove pravice
- Mednarodna Helsinška federacija za človekove pravice

smatrajo naš Apel kot PRITOŽBO in intervenirajo pri državi Republiki Sloveniji.

DRUŠTVO ZA ODKRIVANJE IN OBELEŽEVANJE ZAMOLČANIH GROBOV

predsednik: Franc FERME

ZA SKUPINO GRČARICE

predsednik: Davorin ŽITNIK

NOVA SLOVENSKA ZAVEZA

predsednik: dr. Tine VELIKONJA

DRUŠTVO SLOVENSkih PISATELJEV

HELŠINSKI KOMITE SLOVENIJE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

predsednik: Stane STANIČ

ZDRUŽENI OB LIPU SPRAVE

predsednik: Stanislav KLEP

ZDRUŽENJE ŽRTEV KOMUNISTIČNEGA NASILJA

predsednik: Mihael CENC

DRUŠTVO SLOVENSkih PISATELJEV

predsednik: Dano ZAJC

Za Skupino Grčarice pred. Davorin Žitnik;

Nova slovenska zaveza, preds. dr. Tine Velikonja;

Helsinski komite Slovenije za človeške pravice, preds. Stane Stanič;

Združeni ob Lipi sprave, preds. Stan. Klep

Združenje žrtev komunističnega nasilja, preds. Mihael Cenc.

Časopis Slovenska Država pozdravlja to prepotrebno akcijo in pošilja originaljem svojo moralno oporo.

za blaženega. Poleg svetniških kandidatov Barage, Slomška in Gnidovca vsebuje Grozdetova osebnost vse bistvene lastnosti, ki so potrebne za čast oltarja. Po njegovi priprošnji pa je treba pri Bogu izprositi čudežev na zemlji.

12. septembra smo spet romali v Midland. Iz vseh krajev smo prišli in v prostorni cerkvi kanadskih mučencev pobožno peli in molili. Romanje je vodil prof. dr. Anton Stres, ki se je pred mašo udeležil komemoracije pri slovenskem križu, spomeniku - slovenskih medvojni in povojnih žrtv komunistične revolucije - pod cerkvijo. Letos smo se spominjali dogodkov pred petdesetimi leti: padca Turjaka, slovenskih mož in fantov, ki so umrli v Grčaricah, Kočevju, Jelendolu, Mozlju.....

Tako poteka čas poletni v slovenskem Ontariu.... Čez delo, trud in veselje se vije duhovna nit krščanske kulture in tradicije že dvanajst stoletij...

Poleti je pestro in pisano še po drugih slovenskih pristavah okrog Toronta: Bled, Holliday Gardens, lovski klub Alliston kjer so 5. septembra volili Miss Oktoberfest in kjer se rada zbira slovenska mladina. V Allistonu se vrše letno strelske tekme, kjer se srečajo Slovenci iz Bancrofta in Clevelanda.

Tako je minilo poletje leta 1993, polno dogodivščin, brez posebnih nesreč in problemov. V domačih goricah je dozorelo grozdje... Trgatev je dnevni red... tam. Pri nas pa praznujemo novo vino in se na zahvalno nedeljo zahvalimo Bogu za vse dobrote leta, za zdravje in mir, ki ga uživamo na svobodni kanadski zemlji.

PRIHAJA DESNICA

nadaljevanje s str. 3

razumeli duh časa današnje Evrope in zaznali nevarnosti, ki pretijo slovenskemu narodu, njegovi demokraciji in državi. V skladu s načeli današnje Evropske in svetovne nevarnosti bomo gradili in branili slovensko demokracijo in državnost.

Ponudili bomo rešitve za izboljšanje težkih gospodarskih in socialnih razmer na Slovenskem. Odpravili bomo zavezanost prisegam nekdanjega rdečega režima, se zavzemali za odpravo posledic hudodelskega prava, za dejansko in ne navidezno spravo, za resnično pravno državo in ne za "neodvisno" partijsko sodstvo, za odvzem vseh nezasluženi privilegijev, za zaščito stotisočev slovenskih razlaščenih delavcev, nad katerimi je rdeči režim storil vnebovpijo čiš greh prikrajševanja pri zaslužku, predvsem pa za razmere v katerih bomo Slovenci spoznali, da drug drugega potrebujemo in da se moramo med seboj najmanj prenašati, če se že ne moremo imeti radi in si medsebojno pomagati.

Za uresničevanje ciljev naše programske koalicije pred vstopom v vlado pričakujemo njihovo preverbo in podporo slovenskih ljudi na predčasni državni zborni volitvah. Brez te podpore in zaupanja ni mogoče prevzeti oblasti in odgovornosti.

Predčasne državne zbornice volitve pa so neizbežne, saj nenaravna - rdeče-črna - koalicija poka po vseh šivih; od njihovih predvolilnih obljub so ostale samo iluzije.

Torej, gospa Spomenka, prihaja DESNICA, poizkusite jo zaustaviti!

Ljubljana, 25.8.1993.

za "SLOVENSKO DESNICO"

tajnik:

Danijel Malenšek, dipl. iur.

NOVE KNJIGE

Prijatelj iz Slovenije mi je pred kratkim poslal zanimivo knjigo IZGNANCI - Zbornik slovenskih izgnancev 1941 - 1945, ki jo je izdalo Društvo izgnancev Slovenije, Ljubljana 1993. V glavnem so to lepo in ganljivo opisani spomini tistih, ki so takrat, še mladi, preživeli vojna leta v izgnanstvu v Bosni, Hrvatski, Nemčiji in Srbiji. Izgnanci so bili iz tistega dela Slovenije, ki je bila pod nemško okupacijo - vse to v skladu s Hitlerjevo željo in zapovedjo: Naredite mi to deželo zopet nemško!

Knjigo je pripravilo Društvo izgnancev iz Slovenije. Levji delež pri tem je imel predvsem Franc Šetinc, ki je zbornik uredil. Vsebinsko knjigo je takole razdeljena: Uvodni del, Zgodovina, Zakaj se organiziramo in kaj hočemo, Pesmi, Črtice in Spomini, Pričevanja in končno Prilogo.

Zaradi pomanjkanja prostora se bom ustavil samo pri govoru Milana Kučana, predsednika Republike Slovenije, na zborovanju izgnancev 9. junija 1991 na gradu v Brestanici, ki je v Uvodnem delu knjige.

Knjigo sem z velikim zanimanjem prebral, saj sem sam preživel daljšo dobo v koncentracijskem taborišču v Gonarsu, kamor so poleg drugih krajev fašisti v sodelovanju s komunisti gonili v zaprtih živinskih vagonih predvsem tiste, ki so jim kot versko in narodno zavedni bili najbolj "trn v peti".

Knjiga, v kateri je nakopičeno ogromno zgodovinsko važnega materiala, pa bi bila po mojem mnenju boljša brez zgoraj omenjenega Kučanovega govora, v katerem se ni mogel otresti svojega komunističnega prepričanja. Naša vsakoletna zbiranja, da se poklonimo spominu zverinsko poklanih slovenskih domobrancev še po koncu druge svetovne vojne, ko naj bi bila morija vesoljnega človeštva končno pri kraju, nas neprestano spominjajo na to najstrašnejšo in najbolj žalostno dobo slovenske zgodovine, ko je lastni brat, ne pa tujec, na najbolj kruti in ostudni način pobijal tiste, ki so bili najbolj narodno in versko zavedni Slovenci.

Kučan ima popolnoma prav v obsodbi nacističnih metod, toda če bi bil malo objektivni, bi moral poudariti, da so Nemci zgodovinski sovražniki Slovencev, ki so lastniki ozemlja, ki je zemljepisno najbolj važno na evropskem kontinentu, znano kot Evropski kolodvor, kjer se križajo pota iz Severa na Jug ter Zapada na Vzhod. In ta naša, po Cankarju imenovana "Nebesa pod Triglavom", preprečuje Nemcem dostop do Jadrana in dalje do Afrike. Tudi je Slovenija edina točka, kjer se srečajo vse tri evropske jezikovne skupine: Slovanska, Germanska in Romanska.

V teku zadnje vojne pa so slovenski komunisti, slepi hlapci Stalinovega hlapca - Tita, presegli nemška grozodejstva nad našim narodom. Celo mrtvih mučencev so se komunisti tako bali, da so jih izkopavali iz grobov ter metali njih trupla v neznane podzemne jame, da bi tako preprečili množična zbiranja ob njihovih grobovih. Dr. Stanislav Lenič takole pravi o njih: "V vseh časih so bili grobovi in pokopališča kraj spoštovanja in nedotakljivosti. Le včasih se je zgodilo, da so divje hijene vdrle na pokopališče ter oskrunile grobove...." (Glej Odprto pismo gospodu Kučanu v Junij-Julijski številki S.D. - 1993.)

Par primerov iz Kučanovega govora v Uvodnem delu izgnancev:

Kučan: "Z domov so pregnali slovenske intelektualce, učitelje, duhovščino, zdravnike, uslužbenke, skratka tiste, v katerih so videli stebre slovenstva...."

Komunisti pa teh, ki so se jih bali, niso izgnali, ampak zverinsko mučili preden so jih poklali in še danes spe v neznanih množičnih grobovih. (Glej pesnitev Karla Mauserja "Mrtvi živim".)

Kučan: "Slovenske fante so streljali ob zori novega jutra samo zato, ker so ljubili svobodo in svojo očetnjo...."

Komunisti so jim zaradi istih "zločinov" s puškinimi kopiti in kamni zdrobili lobanje - naboje bi bilo treba plačati!

Kučan: "Uprli se bomo vsaki sili, s katero bi nas hoteli pokoriti in oropati narodne svobode in dostojanstva...." Tej brezbožni in protinarodni sili so se prav Domobranci uprli.

Kučan: "Zločinski nacistični stroj, ki nam je namenil pogin...."

Komunistični voditelji so izjavljali, da ni važno, če je po vojni le pet Slovencev, samo da so ti komunisti.

Čeprav pozno, pa je Kocbek v svoji idealistični poštenosti vendar prišel do sklepa, da množični pokol izročenih domobrancev zahteva moralnopolitično popravilo. "Predvsem si moramo (nezaslišno usodo domobrancev) vzdigniti iz zanikanja v javno priznanje.... Odgovorni ljudje nam morajo razložiti.... gre torej za javno priznanje krivde. Brez tega dejanja Slovenci ne bomo stopili v čisto in jasno ozračje prihodnosti" (Ciril Žebot: Neminljiva Slovenija - str. 387).

Prezident Kučan komunističnih grozodejstev ni nikdar javno obsodil!

.....

Slovenski oblastniki se tudi pritožujejo, da Nemci še niso poravnali odškodnine tistim, katerih posestva, zgradbe in imetja so bila radi štiriletnega izgnanstva zanemarjena ali uničena.

Sami pa so, čim so prišli na oblast, zaplenili vsa imetja tistim, katere so poklali ter njih preživeli sorodniki še danes nimajo pravic do njih. (Glej Naporavnane krivice v Marec - Aprilski 1993 številki S.D.)

ALI NI TO KLASIČNI PRIMER HIPOKRIZIJE?

Planinko

RANCE KOZINA

TEMELJI

OSVOBOJENJA

Nova knjiga!

Ivan Korošec:

PRVA NACIONALNA ILEGALA
ŠTAJERSKI BATALJON

Zbrana pričevanja edinega preživelega borca prve skupine nacionalne ilegale ob slovenski boljševiški revoluciji, pod tujo okupacijo in nezavednosti odgovornih slovenskega časa.

Knjigo lahko naročite v Dušnopastirski pisarni Ramón L. Falcón 4158, tel. 636-0841 ali pri avtorju, tel. 258-8952.

Slovenski, kanadski državljani:

izpolnite svojo državljansko dolžnost!

Volite po svoji vesti!

THE LIBRARY OF CONGRESS
WASHINGTON, D.C. 20540-4300

EXCHANGE AND GIFT DIVISION

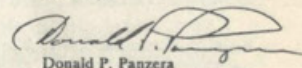
August 23, 1993

Slovenska Država
646 Euclid Avenue
Toronto, Ontario,
Canada

Dear Sir/Madame,

It is my pleasure to acknowledge, with many thanks, receipt of the material mentioned below. We deeply appreciate your kindness in sending this material to the Library of Congress.

Sincerely,

Donald P. Panzera
Chief

The material received: Slovenska Država

Profesor VINKO BELIČIČ - 80-letnik

Prve dni septembra je v svoji rojstni Beli Krajini v Črnomlju v krogu svojih prijateljev in znancev obhajal 80. jubilej poznani in priljubljeni pesnik-pisatelj in profesor v Trstu g. Vinko Beličič. Slavljenču čestitamo in mu izražamo zahvalo za njegovo premočrtno pisanje, v katerem je znova in znova poudaril ljubezen do domovine in odločno stališče do demokratske bodočnosti v Samostojni Sloveniji.

Odlomek pisma iz domovine

Veš, danes nam manjkajo idealisti, kot so včasih bili, ki jim je bil blagor naroda prvo. Sedaj jih ni več; ves svet je obrnjen v boga - denar. Vsem je le za bogastvo in čast, narod bolj postranska zadeva, če sploh je. Tak občutek imam. Živimo v burnih in ne preveč lahkimi časih. Je pač tako, da človek hoče imeti vse naenkrat, toda po tolikih težkih in razdvojenih letih ne more biti takoj vse dobro....

P.P.S.

Novo mesto

Mogoče vas bo zanimalo vedeti, da

— da so slovenski naseljenci v severni Ameriki v zadnjem stoletju ustanovili med atlantsko in pacifiško obalo približno 100 župnij...

— da so v preteklem januarju medjugorski vidci takole potovali: Jakov je bil v Italiji, Ivan v Avstraliji. Vicka je bila v Zagrebu, Jelena v Združenih državah, Marjana pa v Švico; bili so deležni prikazovanj tam, kjer so bili...

— da je trenutno v Sloveniji približno 150 založb...

— da je Aleksander Karadordević zahteval vrnitev nacionaliziranega posestva Brdo pri Kranju...

Mladika, Trst, št. 3